



MARZEC-KWIECIEŃ
2018

nr 2/2018 (102)

ISSN 1642-6797

Gazeta UNIWERSYTECKA

pracowników i studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego



TEMAT NUMERU

• GRANTY NAUCZYCIELI AKADEMICKICH

W NUMERZE:

Z ŻYCIA UCZELNI

• CZY MOŻNA LECZYĆ SKUTECZNIEJ?

DO POCZYTANIA

• ROLNICZY POTENCJAŁ WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

• PANIAGA – NAJSŁYNNIEJSZA RZESZOWSKA ULICA

STUDENCKI
UNIWERSYTET

• W RYTMIE WALCA WIEDŃSKIEGO

NA SPORTOWO

• AKADEMICKIE MISTRZOSTWA POLSKI
W BRYDŻU SPORTOWYM

1 MARCA
2018

PROMOCJE DOKTORSKIE I HABILITACYJNE



Fot. J. Zydrón

Z ŻYCIA UCZELNI: IDEA WOLNOŚCI W TWÓRCZOŚCI KOMPOZYTORSKIEJ I MYŚLI O MUZYCE 5 • CZY MOŻNA LECZYĆ SKUTECZNIEJ? 6 • DLACZEGO RYBY PŁYNĄ POD PRĄD? 8 • DLA PRZEDSIĘBIORCY LICZY SIĘ NIE TYLKO ZYSK 9 • SZUKAM NOWYCH MIKROORGANIZMÓW 11 • NEKROS – CZYLI RZECZ O ŻYCIU PO ŻYCIU 12 • II FESTIWAL JĘZYKA ROSYJSKIEGO 13 • NAGRODA DLA PAŃ Z INSTYTUTU PIELEGNIASTWA UR 14

DO POCZYTANIA: ROLNICZY POTENCJAŁ WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO 15 • PANIAGA – NAJSŁYNNIEJSZA RZESZOWSKA ULICA 18 • WSPÓLNE DZIEDZICTWO ARCHEOLOGICZNE NA POGRANICZU SŁOWACKO-POLSKIM 21 • ZBIORY CENTRUM BADAŃ NAD POLONIA I POLAKAMI NA ŚWIECIE 22 • OBCHODY MIĘDZYNARODOWEGO DNIA PAMIĘCI O OFIARACH HOLOCAUSTU NA PODKARPACIU 24 • W WIEDNIU O RZESZOWSKIEJ RADIOLOGII 26 • WYDAWNICTWO UR POLECA 27

STUDENCKI UNIWERSYTET: W RYTMIE WALCA WIEDEŃSKIEGO 28 • DRUGI FESTIWAL RELACJI 29 • STUDENCI Z WIZYTĄ NA UKRAINIE 30 • STUDENCKA DEBATA 31 • KROMPACHY 2018 32

NA SPORTOWO: AKADEMICKIE MISTRZOSTWA POLSKI W BRYDŻU SPORTOWYM 33

DOCTORANDI CLARISSIMI

1 marca br. na Uniwersytecie Rzeszowskim uroczystość promowano doktorów i przedstawiono naukowy dorobek czwórki doktorów habilitowanych: Izabeli Łuc, Artura Czapigi, Mariusza Chrostka i Agaty Paliwody. Są to osoby, którym stopień dra hab. przyznała w ostatnim półroczu Rada Wydziału Filologicznego.

Uroczystość tradycyjnie zdominowały promocje doktorskie. Po uroczystym ślubowaniu na sztandar uczelni dyplomy potwierdzające uzyskanie stopnia doktora wręczali dziekani wydziałów i promotorzy prac.

Na Wydziale Biologiczno-Rolniczym 3 osobom (dr Karolinie Koniecznej, dr inż. Jennifer Mytych i dr inż. Miłoszowi Zardzewiałemu) przyznano stopnie naukowe doktora.

W okresie od poprzedniej promocji Rada Wydziału Filologicznego przyznała 10 osobom stopnie naukowe doktora (dr. Markowi Paduchowi, dr Annie Ciechanowskiej, dr Agnieszce Kusz, dr. Jackowi Lechowi, dr Agnieszce Sienickiej, dr Annie Dworak, dr Marcelinie

Janisz, dr Bogumile Kopeć, dr Barbarze Ludwiczak i dr. Piotrowi Domce).

Rada Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego przyznała 3 osobom (dr. Tomaszowi Szczepańskiemu, dr. Marcinowi Wesołowskiemu i dr Iwonie Rogalskiej) stopnie naukowe doktora.

Rada Wydziału Medycznego przyznała 8 osobom (dr. Bartłomiejowi Gąsienicy-Walczakowi, dr Edycie Łuszczki, dr Anecie Mielnik, dr Katarzynie Bazarnik-Musze, dr Monice Tymczak, dr Annie Bartosiewicz, dr Annie Fąfarze i dr Małgorzacie Gajdek) stopnie naukowe doktora.

Najwięcej przewodów doktorskich przeprowadzono na Wydziale Socjologiczno-Historycznym – 11 osobom przyznano stopnie doktora. W uroczystej promocji dyplomy odebrali: dr Przemysław Harasim, dr Andrzej Borcz, dr Robert Borkowski, dr Andrzej Juda, dr Krzysztof Kopciuch, dr Jan Kuca, dr Katarzyna Lenkiewicz, dr Monika Puchalska, dr Magdalena Szpyt, dr Monika Łągowska-Cebula i dr Marek Motyka.

Na Uniwersytecie Rzeszowskim jeszcze dwie rady wydziałów posiadają uprawnienia do prowadzenia przewodów doktorskich, ale na razie nie skorzystały z możliwości promowania doktorów.



Fot. M. Świąćcki

Z OBRAD SENATU

22 lutego br. odbyło się szesnaste w obecnej kadencji posiedzenie Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego.

JM Rektor prof. dr hab. Sylwester Czopek rozpoczął je od wręczenia aktu mianowania na stanowisko profesora zwyczajnego ks. prof. dr. hab. Stanisławowi Nabywańcowi.

Podczas obrad rozpatrzono propozycje rad wydziałów w sprawie uruchomienia nowych kierunków studiów. Referując powyższe kwestie, prorektor ds. studenckich i kształcenia zwracał uwagę na konieczność utrzymania limitów przyjęć na studia na dotychczasowym poziomie. Podkreślił także, że godziny dydaktyczne dla pracowników wnioskujących wydziałów zostaną ujęte w ogólnej puli godzin dla studiów stacjonarnych. W konsekwencji zatwierdzono 6 wniosków:

- Rady Wydziału Biologiczno-Rolniczego o utworzenie kierunków: *agroleśnictwo*, studia I stopnia o profilu ogólnoakademickim; *logistyka w sektorze rolno-spożywczym*, studia I stopnia o profilu ogólnoakademickim; *odnawialne źródła energii i gospodarka odpadami*, studia II stopnia o profilu ogólnoakademickim,
- Rady Wydziału Muzyki o utworzenie kierunku *jazz i muzyka rozrywkowa*, studia II stopnia o profilu praktycznym,
- Rady Wydziału Socjologiczno-Historycznego o utworzenie kierunków: *kommunikacja międzykulturowa*, studia I stopnia o profilu ogólnoakademickim; *turystyka historyczna i kulturowa*, studia II stopnia o profilu ogólnoakademickim.

O współpracy międzynarodowej Uniwersytetu Rzeszowskiego w roku 2017 mówił prof. dr hab. Marek Koziarowski, prorektor ds. nauki i współpracy z zagranicą. Senat zaakceptował to sprawozdanie.

Przyjęto także uchwały w sprawie realizacji zadań inwestycyjnych: *Interdyscyplinarne Centrum Badań Przedklinicznych i Klinicznych* oraz *Termomodernizacja budynku Instytutu Fizjoterapii przy ul. Marszałkowskiej 24a w Rzeszowie*.

W głosowaniu tajnym senatorowie pozytywnie zaopiniowali wniosek Rady Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego o zatrudnienie dra hab. Rafała Hakalli na stanowisku profesora nadzwyczajnego.

W marcu posiedzenie Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego (**29.03.2018 r.**) rozpoczęło się od uroczystego wręczenia Medalu Uniwersytetu Rzeszowskiego red. Ludwikowi Borowcowi, wieloletniemu pracownikowi WSP i UR, który pracował m.in. w Biurze Rektora, Dziale Informacji i Promocji, a także jako redaktor „Gazety Uniwersyteckiej”.

Następnie w głosowaniu tajnym Senat zaopiniował szereg wniosków o przyznanie pracownikom UR odznaczeń państwowych, medali KEN, a także nagród ministra nauki i szkolnictwa wyższego.

Podjęto także uchwałę o nadaniu imienia profesora Stefana Reczka sali nr 110 w budynku A1 przy al. Rejtana 16c (wnioskował Wydział Filologiczny).

Ocenę dorobku naukowego kadry UR za 2017 r. przedstawił prorektor ds. nauki i współpracy z zagranicą prof. dr hab. Marek Koziarowski. Senat przyjął to sprawozdanie.

Zebrani poparli również projekt zmian w Statucie UR w części dotyczącej procedur wyborczych.

Pod głosowanie poddano także projekty uchwał w sprawach: warunków i trybu przyjmowania na studia doktoranckie w roku akademickim 2018/2019, a także zmian w uchwale w sprawie warunków, trybu oraz terminów rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji dla poszczególnych kierunków studiów wyższych w nadchodzącym roku akademickim.

W sprawach osobowych zaopiniowano wnioski o zatrudnienie na stanowisku profesora nadzwyczajnego: na Wydziale Biotechnologii dr hab. Anny Lewińskiej oraz na Wydziale Sztuki dr hab. Joanny Janowskiej-Augustyn, dra hab. Pawła Bińczyckiego oraz dra hab. Łukasza Cywickiego.

Małgorzata Dworak

JOLANTA
WĄSACZ-
-KRZTOŃ

IDEA WOLNOŚCI W TWÓRCZOŚCI KOMPOZYTORSKIEJ I MYŚLI O MUZYCE

Przez blisko 150 lat walkę o niepodległość i zachowanie polskości prowadziło wiele środowisk społeczno-politycznych, oświatowych, naukowych i twórczych, w tym przedstawiciele świata muzyki. Niewątpliwie najbardziej dobitnym przykładem była postawa i twórczość Fryderyka Chopina. Nieco młodszy Stanisław Moniuszko, twórca polskiej opery narodowej, dawał wielokrotnie wyraz swego patriotyzmu nie tylko muzyką (m.in. opery *Halka*, *Straszny dwór*, kantata *Widma*), ale także biorąc czynny udział w wielu manifestacjach. Ignacy Jan Paderewski, wybitny pianista i kompozytor, a także wielki patriota, polityk i mąż stanu, już od dzieciństwa znał i doskonale rozumiał pojęcia ojczyzna i niepodległość. Z okazji 500-lecia zwycięstwa pod Grunwaldem (w 1910 r.) ufundował i podarował rodakom pomnik grunwaldzki dłuta Antoniego Wiwulskiego. Jego przemówienia, zwłaszcza podczas obchodów 100-lecia rocznicy urodzin Chopina we Lwowie, sprawiły, że zaczęto upatrywać w nim duchowego przywódcę Polaków. W 1919 r. został prezesem Rady Ministrów i ministrem spraw zagranicznych.

W setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości Wydział Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego zorganizował w dniach 8-9 marca 2018 r. międzynarodową konferencję naukową pt. *Idea wolności w twórczości kompozytorskiej i myśli o muzyce*. Tematyka tego wydarzenia dotyczyła wolności przejawiającej się w najróżniejszych obszarach działalności twórczej, odtwórczej, publicystycznej, powiązanej z ważnymi wydarzeniami mającymi na celu utrzymanie atrybutów państwa polskiego oraz innych narodów.

Oficjalnego otwarcia konferencji dokonał prof. **Marek Koziorowski** – prorektor ds. nauki i współpracy z zagranicą, natomiast wszystkich gości powitał dr hab. **Miroslaw Dymon**, prof. UR – dziekan Wydziału Muzyki UR. Pierwszego dnia odbyły się 4 panele dyskusyjne, w których prelegenci poruszyli szereg tematów dotyczących twórczości muzycznej, poczynając od XIX w.

poprzez twórczość kompozytorów przełomu XIX/XX w. aż do II połowy XX stulecia. Omówiony został problem muzyki filmowej w powojennej Polsce, podjęto temat znaczenia chóralistyki w kształtowaniu świadomości patriotycznej, nie zabrakło odniesień do twórczości wielkiego muzyka i patrioty Jana Ignacego Paderewskiego czy wybitnego pianisty Artura Rubinsteina. Pojawiły się także rozważania z zakresu filozofii muzyki.

Dopełnieniem pierwszego dnia obrad był akcent muzyczny. Koncert prowadzony przez Łukasza Rusina stał się uczcą muzyczną, w której muzyka przeplatała się ze śpiewem i poezją. Podczas koncertu wykonane zostały utwory największych kompozytorów polskich: F. Chopina, I.J. Paderewskiego, Z. Noskowskiego, S. Moniuszki i K. Kurpińskiego. Przy fortepianie usłyszeliśmy **Magdalenę Prejsnar-Wąsacz**, która rozpoczęła koncert *Mazurkiem B-dur op.7 nr 1* i *Polonezem fis-moll op. 44* F. Chopina oraz **Annę Mikolon**, w wykonaniu której wspaniale zabrzmiała niemal zapomniana *Fuga B-dur na temat Mazurka Dąbrowskiego* K. Kurpińskiego z 1821 r. i *Poloneza elegijnego op. 22* Z. Noskowskiego. Najpiękniejsze pieśni polskie (*Dumka*, *Wojak*, *Prząśniczka*, *Chłopca mego mi zabrali*, *Stach*) zaśpiewała **Elżbieta Drażek-Barcik**.

Drugi dzień konferencji to 4 panele dyskusyjne. Rozmawiano o dylematach kompozytora w pracy twórczej, o granicach wolności w tworzeniu, w interpretacji muzycznej, przedstawiano konteksty twórczości kompozytorskiej w relacji z tańcem, omówiono twórczość Franza Xavera Scharwenki, pisarstwo Zygmunta Mucińskiego. Nie zabrakło odniesień do tematyki galicyjskiej (m.in. referat o salonie artystycznym Jadwigi Łuszczewskiej, o muzycznym Krakowie w okresie autonomii galicyjskiej, o roli galicyjskich towarzystw muzycznych w podtrzymywaniu świadomości patriotycznej).

Ożywiona dyskusja zaznaczająca ogrom problemów i idei pozwoliła pokazać i odkryć różnorodność pojęcia „wolność” oraz wymiar tego słowa i jego znaczenie dla narodu, jego kultury.

LUDWIK
BOROWIEC

CZY MOŻNA LECZYĆ SKUTECZNIEJ?

Dr hab. n. med. inż. **DOROTA BARTUSIK-AEBISHER** jest absolwentką Liceum Ogólnokształcącego im. księdza Piotra Skargi w Sędziszowie Małopolskim (klasa o profilu matematyczno-fizycznym), gdzie uzyskała z wyróżnieniem dyplom dojrzałości.



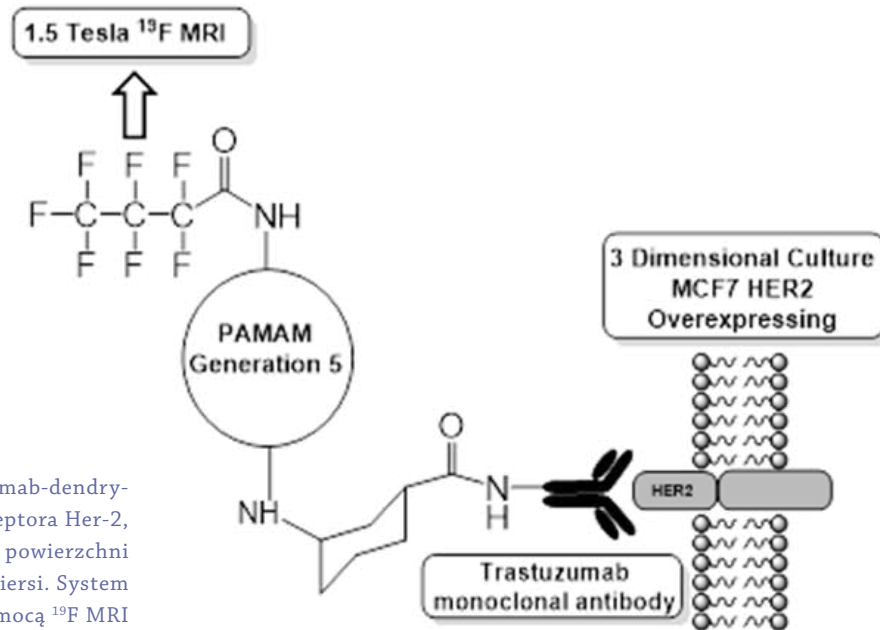
W roku 2000 ukończyła Wydział Chemiczny na Politechnice Rzeszowskiej. Jest absolwentką studiów magisterskich z zakresu chemii (specjalność synteza organiczna leków) i inżynierem technologii chemicznej. W tym samym roku uzyskała dyplom ukończenia dwuletniego dydaktycznego studium pedagogiczno-kwalifikacyjnego prowadzonego przez Politechnikę Rzeszowską i Uniwersytet Rzeszowski. Otrzymała uprawnienia do nauczania chemii, matematyki, biologii i ekologii.

Ważnym krokiem na drodze awansu naukowego był wybór tematyki rozprawy doktorskiej obronionej w 2005 roku zatytułowanej „Zastosowanie spektroskopii ^{19}F NMR do oznaczania aminokwasów w płynach ustrojowych człowieka”. Dorothea Bartusik-Aebisher uzyskała doktorat w dziedzinie chemii na Politechnice Warszawskiej i swoimi wynikami udowodniła, że ^{19}F NMR to wygodne narzędzie do ilościowego i jakościowego oznaczenia aminokwasów w płynach ustrojowych możliwe do wykorzystania w diagnostyce wielu chorób. Badania związane z pracą doktorską były realizowane we współpracy z jednostką badawczo-rozwojową Ministerstwa Zdrowia, z Instytutem Pomnik Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie. Swoją metodę autorka zastosowała w badaniach składu moczu noworodków – w ocenie bloków genetycznych w przemianach metabolicznych aminokwasów.

Na uwagę zasługuje również oryginalna praca prowadzona na Leiden University (Holandia) z zakresu biochemii, która dotyczyła analizy strukturalnej białek w ciele stałym.

Zakres zainteresowań dr Bartusik jest szeroki i dotyczy zagadnień związanych przede wszystkim z zastosowaniem spektroskopii i obrazowania przy użyciu magnetycznego rezonansu jądrowego substancji znakowanych fluorem ^{19}F w badaniach nad lekami antynowotworowymi. Spektroskopia substancji znakowanych ^{19}F jest jedną z nowoczesnych technik badawczych.

W roku 2015 dr Dorothea Bartusik-Aebisher uzyskała habilitację w naukach medycznych (z biologii medycznej) na I Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Medycznego w Warszawie. Aktualnie jej głównym zainteresowaniem badawczym jest praca nad HER2 – pozytywnym rakiem piersi i obrazowanie molekularne stosowane w monitorowaniu dostarczania leków i badania skuteczności leków w modelach *in vitro* oraz *in vivo*.



Rysunek 1. Częsteczka Trastuzumab-dendrymer-fluor dołączająca się do receptora Her-2, który ulega nadekspresji na powierzchni komórki nowotworowej raka piersi. System leku monitorowany jest za pomocą ¹⁹F MRI

Dr Dorota Bartusik-Aebisher otrzymała liczne granty Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, Stypendium Europejskiego Komitetu Badań Naukowych w Brukseli, Stypendium Narodowego Instytutu Zdrowia w USA, kilkakrotne stypendia Narodowego Komitetu Badań Naukowych w Ottawie (Kanada), granty Narodowego Instytutu Raka (NCI) w USA i Kanadzie oraz grant IDEA dla młodych naukowców od fundacji kanadyjskiej Canadian Breast Cancer Research Alliance w Toronto.

Należy do nielicznej grupy naukowców posiadających umiejętności warsztatowe zastosowania techniki hiperpolaryzacji jąder ¹³C w modelach *in vivo*. Pracę nad nowymi systemami dostarczania leków do komórek nowotworowych jajnika OVCAR-5 prowadziła intensywnie w czasie współpracy z Harvard Medical School w Bostonie.

Dr hab. Dorota Bartusik-Aebisher zarówno w czasie edukacji w Polsce, jak i wielokrotnego pobytu w Holandii, Kanadzie i USA odniosła wiele sukcesów badawczych. Praca na uczelniach Rzeszowa, Warszawy, w Leiden, Baltimore, Bethesdzie, Ottawie, Edmonton, Calgary, Houston, Nowym Yorku i Atlancie ugruntowała jej pozycję w badaniach MRI i NMR. Dodatkowo posiada certyfikaty szkoleń w dziedzinie zaawansowanego NMR i MRI prowadzonych przez siedzibę BRUKER Biospin w Bostonie.

Posługując się skomplikowaną aparaturą i właściwie dobranymi metodami, proponuje w swych opracowaniach nowe nieinwazyjne metody obrazowania terapii antynowotworowych. Wykazała, że pochodne fluorowe Trastuzumabu (powszechnie stosowanego leku) skuteczniej niż sam Trastuzumab niszczą komórki nowotworowe raka piersi. **To osiągnięcie stanowiło podstawę do aplikacji grantowej z programu OPUS-13.** Chociaż istnieje wiele leków stosowanych w leczeniu raka piersi, ich skuteczność jest wciąż zaliczana do niskich. Ponadto monitorowanie leków antynowotworowych

po ich podaniu pacjentowi jest ograniczone lub w wielu przypadkach niemożliwe. Powodem tego stanu jest brak narzędzi do identyfikacji wizualnej i charakterystyki strukturalnej na poziomie komórkowym *in vivo*. Dlatego niezbędne są prace nad nowym podejściem do monitorowania efektywności leku. W związku z tym w projekcie grantowym zaproponowano opracowanie przedklinicznego modelu dostarczania leków z użyciem znanego leku na raka piersi – Trastuzumabu i jego wizualizację na poziomie komórkowym. Trastuzumab będzie kowalencyjnie związany z fluorowanymi dendrymerami stosowanymi jako nośnik tego leku. Ilościowa i jakościowa skuteczność wiązania leku z receptorami Her-2 będzie mierzona przy użyciu ¹⁹F MRI. Ta technika pozwoli na wybiórcze obrazowanie receptorów, które dołączyły lek. Pomiarzy MRI będą przeprowadzane za pomocą konwencjonalnego skanera z polem 1.5 Tesla. Fluor został wybrany ze względu na bardzo niską i niemożliwą do zmierzenia naturalną zawartość w tkance żywej. Wniosekodawczyni grantu przewiduje, że ta technika może być zastosowana do badania skuteczności innych przeciwciał, receptorów oraz może zostać przeniesiona do prób *in vivo*. W tym projekcie autorka poszukuje odpowiedzi na pytanie, dlaczego niektóre komórki raka piersi mogą stać się odporne na lek Trastuzumab. Jeśli wyniki uzyskane w badaniach *in vitro*, w hodowli komórek trójwymiarowych, będą zadowalające, należy zastosować nowe leki w modelach zwierzęcych *in vivo*. Ostatecznym celem jest opracowanie nowego koniugatu leku dającego możliwość monitorowania terapii u pacjentów.

Koncepcja zaproponowanych badań przedstawiono na rys. 1. Fluorowany dendrymer dołączony jest kowalencyjnie do Trastuzumabu i umożliwia ilościowe i jakościowe oszacowanie efektywności terapii antynowotworowej.

Fot. J. Zydróż



Dr Aneta Bylak podczas badań terenowych nad Wołosatką (Bieszczadzki Park Narodowy)

LUDWIK
BOROWIEC

DLACZEGO RYBY PŁYNĄ POD PRĄD?

Dr **ANETA BYLAK** jest adiunktem w Katedrze Ekologii i Biologii Środowiska. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się na zagadnieniach związanych z ekologią, a w szczególności ekologią wód śródlądowych. Prowadzi badania dotyczące wpływu czynników antropogenicznych na zespoły ryb i bezkręgowców wodnych potoków karpackich. Ważnym etapem w jej rozwoju naukowym była praca w zespole realizującym grant dotyczący skutków zabudowy potoków przez bobra europejskiego. Projekt ten obejmował kompleksowe analizy hydromorfologiczne, hydrochemiczne, a przede wszystkim oceniał reakcje bezkręgowców wodnych i ichtiofauny na zmiany środowiska generowane przez bobra. Zebrane wówczas dane stały się podstawą jej rozprawy doktorskiej. Efektem tych badań są także wysoko punktowane publikacje dotyczące m.in. teorii metapopulacji, biogeografii wysp i modelu dynamiki populacji „źródło-ujęcie”.

Kolejne tematy badawcze były realizowane w ramach międzynarodowego projektu mającego na celu rozwiązanie zagadki kolonizacji przez ryby rzek karpackich w okresie postglacjalnym. Jako wzorzec do rekonstrukcji dróg migracji posłużył model oparty na brzance *Barbus carpathicus*. W tej tematyce mieszczą się także aktualnie prowadzone przez dr A. Bylak badania nad wpływem czynników biogeograficznych na ichtiofaunę polskiej części dorzecza Dniestru. Analizowane są preferencje siedliskowe gatunków pochodzenia ponto-kaspijskiego, a w szczególności babki *Neogobius gymnotrachelus*. Dzięki badaniom genetycznym potwierdzono istnienie jedynej w centralnej Europie rodzimej populacji tego gatunku.

Dr Aneta Bylak jest także zaangażowana w badania nad poznaniem biologii zagrożonych gatunków ryb i stanem ich populacji oraz ochroną ekosystemów wodnych karpackich parków narodowych. Od kilku lat zajmuje

się zagrożeniami ichtiofauny wynikającymi z zabudowy hydrotechnicznej, szczególnie wywołanymi przez zbiorniki zaporowe. Są one przyczyną zmian w ichtiofaunie przegrodzonych rzek: powyżej tamy dochodzi do zaniku ryb wędrownych i spada liczebność innych rodzimych gatunków ryb. Wszędzie, gdzie powstały zbiorniki zaporowe, następuje ekspansja obcych gatunków. W górskich częściach zlewni rzek karpackich stwierdza się liczne populacje gatunków ryb charakterystycznych dla rzek nizinnych. Te nowe dla biocenoz potoków górskich gatunki stanowią zagrożenie dla ryb miejscowych – jako konkurenci lub drapieżcy. W latach 2010–2014 dr A. Bylak kierowała zespołem przygotowującym operat ichtiologiczny Planu Ochrony Bieszczadzkiego Parku Narodowego. W tym opracowaniu zwróciła uwagę na potencjalne skutki obecności niepożądanych gatunków w zlewniach rzek o najwyższej wartości przyrodniczej.

W styczniu bieżącego roku dr A. Bylak otrzymała, w ramach grantu NCN Miniatura, środki finansowe na realizację tematu badawczego „Wzorce migracji okonia *Perca fluviatilis* w systemie górskich dopływów zbiornika zaporowego”. Projekt ten jest realizowany przy współpracy z naukowcami z Uniwersytetu Otago w Nowej Zelandii. Celem badań jest zdobycie wiedzy o podstawach zjawiska ekspansji ryb charakterystycznych dla wód nizinnych do rzek górskich ze szczególnym uwzględnieniem miejsc ich rozrodu i rekrutacji nowych pokoleń.

Powszechnie wiadomo, że występowanie gatunków oportunistycznych w ciekach górskich związane jest z obecnością zbiorników zaporowych, ale przyczyny i mechanizmy ich migracji do rzek górskich, w których warunki środowiskowe odbiegają od optymalnych dla ryb nizinnych, są nieznane. Istotną częścią projektu jest nowatorska metodyka badań. Z ryb preparowane są otolity strzałkowe – niewielkie kamyczki z węglanu wapnia będące elementem zmysłu równowagi ryb. Skład chemiczny otolitów jest zbieżny ze składem chemicznym wody, w jakiej przebywały ryby w ciągu swojego życia. W otolicie zawarty jest zatem swoisty „mikrochemiczny ślad”, który może posłużyć do odtworzenia dróg migracji danego osobnika. Wykrycie pierwiastków obecnych nawet w śladowych ilościach jest możliwe przy zastosowaniu ablacji laserowej połączonej ze spektrometrią mas (LA-ICP-MS *laser ablation inductively coupled plasma mass spectrometry*).

Zastosowanie tej nowatorskiej metody jest gwarantem uzyskania niezwykle precyzyjnych danych. Dr A. Bylak zakłada, że po zrealizowaniu projektu będzie możliwe zaproponowanie uogólnionego wzorca migracji gatunków oportunistycznych w górę dopływów zbiorników zaporowych. To z kolei pozwoli na poszerzenie wiedzy dotyczącej roli siedlisk pomostowych w ekosystemach.

Fot. Archiwum

LUDWIK
BOROWIEC

DLA PRZEDSIĘBIORCY LICZY SIĘ NIE TYLKO ZYSK

Dr **BARBARA FURA**, adiunkt w Katedrze Metod Ilościowych i Informatyki Gospodarczej Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego, otrzymała grant Narodowego Centrum Nauki w konkursie SONATA 12. Jej projekt badawczy pn. „Inicjatywy środowiskowe a czynniki konkurencyjności przedsiębiorstw” otrzymał finansowanie w wysokości 91 440 zł. Jego problematyka dotyczy relacji pomiędzy zaangażowaniem przedsiębiorstw w inicjatywy prośrodowiskowe a wynikami ekonomicznymi i konkurencyjnością przedsiębiorstw produkcyjnych.

W latach 90. XX w. zarówno wśród naukowców, jak i praktyków, spotykano się z opinią głoszącą, że inwestowanie w działalność na rzecz ochrony środowiska jest

źródłem kosztów, które trudno jest zrównoważyć korzyściami dla przedsiębiorstw. Z czasem, wraz ze zmieniającym się modelem działalności biznesowej, zaczęły się pojawiać stwierdzenia wskazujące szanse poprawy wyników ekonomicznych przedsiębiorstw poprzez ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko. Świat nauki odpowiedział w tej kwestii licznymi badaniami dotyczącymi relacji pomiędzy wynikami środowiskowymi i ekonomicznymi przedsiębiorstw. Prowadzone do tej pory badania dostarczyły jednak sprzecznych wniosków. Część badaczy wykazała, że dobre wyniki środowiskowe przekładają się na lepsze wyniki ekonomiczne i poprawę konkurencyjności organizacji. Natomiast inni badacze



istnieniu takiej zależności zaprzeczyli. Przyczyną tych rozbieżności mogło być nieuwzględnienie specyficznych cech organizacji oraz uwarunkowań otoczenia zewnętrznego przedsiębiorstw.

W prowadzonych badaniach przyjęto założenie, że niektóre podmioty poprzez działania na rzecz ochrony środowiska mogą w określonych warunkach poprawić swoje wyniki ekonomiczne. Sytuacja ta nie ma jednak charakteru powszechnego. Dlatego w proponowanym projekcie dr B. Fura uwaga zostanie skoncentrowana na określeniu endogenicznych i egzogenicznych uwarunkowań, które pozwalają przełożyć prośrodowiskową aktywność podmiotów na poprawę ich konkurencyjności. Celem badań jest określenie związków inicjatyw środowiskowych i wewnętrznych czynników konkurencyjności przedsiębiorstw z uwzględnieniem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionów Polski oraz ilościowych i jakościowych cech przedsiębiorstw. Wśród rozpatrywanych inicjatyw środowiskowych znajdują się: zapobieganie zanieczyszczeniom, recykling materiałów, zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, zmniejszenie zużycia paliw i energii oraz ograniczenie zużycia wody. Wśród uwzględnionych czynników konkurencyjności są: jakość, dostawa, elastyczność oraz koszt. Efekty inicjatyw środowiskowych będą analizowane pod kątem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionów, kondycji finansowej przedsiębiorstw, względnej efektywności przedsiębiorstw oraz statusu systemu zarządzania środowiskowego ISO 14001 w organizacjach.

Planowane badania dostarczą wcześniej niegromadzonych informacji na temat zaangażowania przedsiębiorstw w inicjatywy środowiskowe i pozwolą na określenie roli badanych czynników konkurencyjności. Zbadany zostanie także status systemu zarządzania środowiskowego ISO 14001 w przedsiębiorstwach. Przy obecnej tendencji do podejmowania inicjatyw chroniących śro-

dowisko naturalne otrzymane wyniki będą unikatowym uzupełnieniem teoretycznej i praktycznej wiedzy dotyczącej rzeczywistych efektów działalności środowiskowej w zakresie czynnikowej konkurencyjności przedsiębiorstw – podstawy konkurencyjności wynikowej.

Dr Barbara Fura jest absolwentką Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Rzeszowskiego na kierunku matematyka o specjalnościach: nauczanie matematyki (2002 r.) oraz zastosowania matematyki w finansach i bankowości (2005 r.) i studiów podyplomowych w Wyższej Szkole Ekonomii i Innowacji w Lublinie (2013 r.). W latach 2007–2010 była słuchaczką studiów doktoranckich (w zakresie ekonomii) na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Studia te ukończyła z wyróżnieniem, broniąc pracę doktorską pt. „Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego”.

Jest autorką lub współautorką ponad 60 prac naukowych i popularnonaukowych o łącznej liczbie ponad 350 pkt MNiSW. Trzy jej artykuły zostały opublikowane w czasopismach z bazy JCR, tj. w „Journal of Cleaner Production” (40 pkt MNiSW, IF = 5,715), „Quality&Quantity” (25 pkt MNiSW, IF = 0,867) oraz w „Journal of Environmental Studies” (15 pkt MNiSW, IF = 0,600). Dr B. Fura jest też recenzentem w czasopismach krajowych („Progress in Economic Sciences”) i zagranicznych („Journal of Cleaner Production” oraz „Journal of Environmental Planning and Management”).

Uczestniczyła w ponad 20 krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych, prezentując wyniki autorskich prac badawczych. Jest członkiem krajowych i międzynarodowych stowarzyszeń i organizacji, takich jak: European International Business Academy (EIBA), Polskie Stowarzyszenie Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych (PSEŚiZN), Polskie Towarzystwo Statystyczne (PTS) oraz Polskie Towarzystwo Ekonomiczne (PTE).

LUDWIK
BOROWIEC

SZUKAM NOWYCH MIKROORGANIZMÓW

Dr **MAŁGORZATA KUS-LIŚKIEWICZ** zawodowo związana jest z Wydziałem Biotechnologii (wcześniej Instytut) Uniwersytetu Rzeszowskiego, pracując w grupie specjalistów biologii i biotechnologii. Ostatnio na prowadzone badania pozyskała dofinansowanie w ramach konkursu **MINIATURA** ogłoszonego przez NCN. Będzie zajmować się „Charakterystyką nowych termoopornych izolatów drożdży”.

Z czym jest związany ten temat? Najogólniej rzecz biorąc, odpowiada na aktualne zapotrzebowanie otoczenia, w czasie kiedy przemysł biotechnologiczny ukierunkowany jest na poszukiwanie nowych, unikatowych mikroorganizmów, które będą mogły być wykorzystane w celach aplikacyjnych. Pożądane są takie ich cechy, jak szybki wzrost w określonych warunkach i jednoczesna, maksymalna wydajność produkcji określonych metabolitów ważnych w gospodarce. Zastosowanie przemysłowe różnych mikroorganizmów, np. drożdży, jest obecnie ogromne, począwszy od wytwarzania przy ich udziale biomasy komórek, jak również poprzez wytwarzanie wielu biokomponentów, etanolu, licznych enzymów itp. W dotychczasowych badaniach dr M. Kus-Liśkiewicz udało się zidentyfikować i scharakteryzować ciekawe szczepy. Wiadomo już, że będą mogły być stosowane

w przemyśle biotechnologicznym. W zgłoszonym do NCN projekcie zaplanowano pogłębienie analiz określających zdolność do produkcji metabolitów (ważnych w gospodarce człowieka) w porównaniu z komercyjnie stosowanymi szczepami. Wykonana zostanie analiza ekspresji genów warunkujących taką odpowiedź komórek. W konsekwencji pozwoli to określić, czy i w jakich warunkach wzmożona produkcja danego metabolitu jest powiązana ze wzrostem/spadkiem ekspresji określonej grupy genów. Ponadto, jeśli zmiany te będą unikatowe, będą również podstawą do oszacowania „szablonów” decydujących o biotechnologicznej użyteczności nowych mikroorganizmów.

Ostatnio dr M. Kus-Liśkiewicz zajmuje się również badaniami w zakresie nanotechnologii, a mikroorganizmy, które bada, wykorzystuje też do optymalizacji procesów syntezy nanocząstek złota i srebra metodami tzw. „zielonej syntezy”. Materiał ten służy następnie do wytwarzania nowych materiałów (w tym nano- i biomateriałów) o charakterze na przykład apatytów. Tak powstałe bionanomateriały mają zdolność „niszczenia” szczepów patogennych i mogą być zastosowane w stomatologii i do leczenia ubytków kostnych. Ponieważ takie formy nie mogą wykazywać cytotoksyczności względem komórek ludzkich, zatem rozszerzono badania o analizy na wybranych liniach komórkowych. W laboratorium testuje się również nowe formy materiałów opakowaniowych, które po modyfikacjach nanocząstkami wykazują działanie antybakteryjne i/lub antygrzybicze.

W realizacji badań zaplanowanych w projekcie finansowanym z **MINIATURY** pomocne będą także doświadczenia zawodowe, które dr M. Kus-Liśkiewicz nabyła w trakcie staży krajowych i zagranicznych. Przebywając w Uniwersytecie Gembloux (Belgia), zdobyła wiedzę i umiejętności z zakresu stosowania m.in. bioreaktorów do hodowli mikroorganizmów. Z kolei na Wydziale Chemii Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz na Uniwersytecie Essen-Dusburg (Niemcy) wykonywała doświadczenia z zakresu szeroko rozumianej nanobiotechnologii, w tym syntezy i testowania bionanomateriałów.

W wielu prowadzonych pod kierunkiem dr M. Kus-Liśkiewicz badaniach uczestniczą również studenci kierunku biotechnologia. Wśród najbliższych „wychowanków” są stypendyści Ministra i Nauki Szkolnictwa Wyższego i Polsko-Amerykańskiej Komisji Fullbrighta.



BARTŁOMIEJ K.
KRZYCH

NEKROS – CZYLI RZECZ O ŻYCIU PO ŻYCIU

Dwa instytuty – Instytut Historii oraz Instytut Filozofii z Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego – zaprosiły do Rzeszowa prof. dr hab. **Ewę Domańską** (m.in. profesor nauk humanistycznych w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, *visiting associate professor* w Department of Anthropology na Stanford University, kierowniczka i uczestniczka prestiżowych grantów, laureatka wielu stypendiów naukowych oraz członkini redakcji licznych czasopism naukowych z całego świata).

Spotkanie odbyło się 1 marca br. i miało podwójny wymiar: prof. Domańska wystąpiła z wykładem pt. *Historia, prawo i zwrot sądowy* i wzięła udział w dyskusji *Nekros – życie – kosmos*. Oba wydarzenia były związane z najnowszą publikacją poznańskiej badaczki noszącej tytuł *Nekros. Wprowadzenie do ontologii martwego ciała* (PWN 2017), która w krótkim czasie nie tylko stała się bestsellerem, ale wywołała dyskusje w kręgach akademickich w całej Polsce. Taki stan rzeczy nie dziwi, biorąc pod uwagę, że *Nekros* jest owocem wieloletnich interdyscyplinarnych, a zarazem komplementarnych i niekiedy też pionierskich badań z zakresu takich dziedzin, jak np. historia, kryminalistyka, prawo, sądownictwo, biologia, głębokość filozofia.

Poranny wykład zgromadził szerokie grono słuchaczy. Prof. Domańska koncentrowała wypowiedzi przede wszystkim na problemach historyków, wskazując m.in. na to, że muszą oni niejako „iść z duchem czasu” i dostosowywać swoje metody badań – bez popadania w metodologiczne skrajności – do zmieniających się warunków i kontekstów ich pracy (społecznych, naukowych, instytucjonalnych). Wskazywała jednakowo na funkcjonujące w powszechnej mentalności mity (związane z popularnością seriali kryminalistycznych) i nieścisłości oraz nieporozumienia dotyczące takich pojęć, jak „dowód” i „źródło”. Poruszone zostały również kwestie etyczne dotyczące ekshumacji zwłok, wykorzystywania przedmiotów osobistych w badaniach naukowych (pamiątniki itp.) oraz rekonstrukcja faktów na podstawie materiału genetycznego i geologicznego.

Popołudniowy panel rozpoczął **Bartłomiej K. Krzych** (student w Instytucie Filozofii), wprowadzając uczestników – zebranych równie licznie – w tematykę spotkania. Prof. Domańska skupiła się na wyjaśnieniu teoretycznych założeń swojej książki, wyartykułowaniu



jej najważniejszych (filozoficznie) tez, jak i wskazaniu specyfiki wprowadzonego przez nią pojęcia „Nekrosu” (trudno go jednoznacznie opisać, prof. Domańska wiąże je z takimi pojęciami, jak „żywioł”, „proces przekształcania się”, „nieograniczony potencjał zmian/przemian”, „realny, materialny i dynamiczny byt”). Prelegentka uwytknęła też różnice zachodzące między jej podejściem do martwego ciała, ulokowanym w głęboko ekologicznej perspektywie dalekiej przyszłości, a tradycyjną tanatologią. Zwróciła też uwagę na to, że przedmiotem jej badań nie są zwłoki czy śmierć, ale właśnie martwe ciało. Po pierwszym wystąpieniu Pani Profesor koreferat wygłosił dr **Włodzimierz Zięba** (z Instytutu Filozofii Uniwersytetu Rzeszowskiego), który zwrócił uwagę m.in. na problematyczność (nie)dychotomicznego podejścia do relacji życie – śmierć oraz trudne kwestie związane z trwaniem i tożsamością człowieka po śmierci, zwłaszcza w kontekście procesu transformacji martwego ciała. Oba wystąpienia skłoniły prelegentów do krytycznej, ale owocnej wymiany zdań, zaś uczestników do zadawania niebanalnych i często podnoszonych w aktualnych dyskusjach pytań, np. o prawo do śmierci oraz prawo do samobójstwa.

Fot. Archiwum

MAŁGORZATA
DZIEDZIC

II FESTIWAL JĘZYKA ROSYJSKIEGO

23 lutego w Instytucie Filologii Rosyjskiej po raz drugi zorganizowano Festiwal Języka Rosyjskiego. Wydarzenie obejmowało wykłady, degustację potraw kuchni rosyjskiej, testy językowe dla uczniów szkół gimnazjalnych, średnich i studentów IFR, a także konkurs recytatorski i występy artystyczne studentów. Łącznie w poszczególnych konkursach wzięło udział 100 uczestników.

Wśród zaproszonych gości byli m.in.: prof. dr hab. **Sylwester Czopek** – rektor UR, dr hab. **Zenon Ożóg**, prof. UR – dziekan Wydziału Filologicznego, **Aleksandr Minin** – konsul generalny Federacji Rosyjskiej w Krakowie, delegacja Rosyjskiego Ośrodka Nauki i Kultury w Warszawie wraz z **Aleksandrem Dodonowem** na czele, kierownikiem departamentu języka rosyjskiego, **Gabriel Zajdel** – prezes Podkarpackiego Oddziału Stowarzyszenia Współpracy Polska–Wschód, **Galina Trawkina** – pre-

zes Stowarzyszenia Rodaków Rosji w Polsce „GALICYA”, **Małgorzata Majka-Onyszkiewicz** – pełnomocnik wojewody podkarpackiego do spraw mniejszości narodowych i etnicznych oraz inni. Tegoroczna edycja festiwalu została objęta patronatem honorowym podkarpackiego kuratora oświaty mgr **Małgorzaty Rauch**, która wyraziła organizatorom podziękowania za cenną inicjatywę służącą propagowaniu wśród młodzieży nauki języka rosyjskiego oraz kultury rosyjskiej.



Festiwal rozpoczęły wystąpienia organizatorów oraz zaproszonych gości. Następnie uczniowie wysłuchali wykładu na temat najbardziej charakterystycznych potraw kuchni rosyjskiej. Największym zainteresowaniem cieszył się test wiedzy o Rosji w języku polskim, do którego przystąpiło 46 uczniów. W ostatnim konkursie – recytacji poezji rosyjskiej – uczestnicy wykazali się nie tylko doskonałym opanowaniem tekstu i dojrzałą interpretacją utworów, ale również przygotowaniem charakterystycznych strojów oraz rekwizytów, które podkreślały klimat wystąpień. Nieoceniona w tym zasługa nauczycieli-rusycystów, którzy z ogromną pasją i wbrew modzie na naukę języków zachodnich starają się zachęcać

kolejne pokolenia do nauki języka rosyjskiego i poznawania bogatej kultury naszych sąsiadów.

Wszyscy uczniowie i studenci uczestniczący w festiwalu otrzymali pamiątkowe dyplomy oraz książki, a zwycięzcy poszczególnych konkursów również cenne nagrody rzeczowe ufundowane przez sponsorów.

Zarówno nauczyciele uczestniczący w festiwalu wraz ze swoimi uczniami, jak też zaproszeni goście i partnerzy akcji zgodnie twierdzą, że jest to ważny i potrzebny projekt służący popularyzacji języka rosyjskiego, który wnosi znaczący wkład w umocnienie rosyjsko-polskich więzi kulturowych.

LUDWIK
BOROWIEC

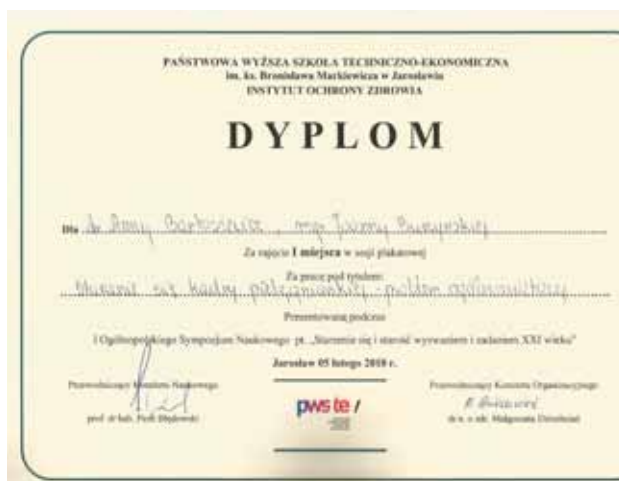
NAGRODA DLA PAŃ Z INSTYTUTU PIELĘGNIARSTWA UR

5 lutego 2018 roku w Jarosławiu zorganizowano I Ogólnopolskie Sympozjum Naukowe pt. „Starzenie się i starość wyzwaniem i zadaniem XXI wieku”. Wydarzenie było adresowane przede wszystkim do pielęgniarek, lekarzy, fizjoterapeutów, pracowników socjalnych oraz studentów i absolwentów tych kierunków, a także do osób w starszym wieku i ich opiekunów. Sympozjum – zorganizowane przez Państwową Wyższą Szkołę Techniczno-Ekonomiczną – było miejscem wymiany doświadczeń,

poglądów oraz przedstawienia własnych osiągnięć naukowych dotyczących podjętej problematyki.

Podczas sympozjum pracownicy Uniwersytetu Rzeszowskiego prezentowali prace w sesji plakatowej. Plakat autorstwa dr **Anny Bartosiewicz** i mgr **Joanny Burzyńskiej** z Instytutu Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu został szczególnie wyróżniony, zajmując I miejsce i zdobywając wyróżnienie spośród wszystkich prezentowanych prac.

Fot. M. Bojarska



JAN BUCZEK
DOROTA
BOBRECKA-
-JAMRO

ROLNICZY POTENCJAŁ WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO*

Województwo podkarpackie posiada korzystne warunki przyrodnicze dla produkcji rolniczej. Uśredniony wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 70,4 punktów, co daje Podkarpaciu pod tym względem 5 miejsce wśród województw o wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, takich jak opolskie (81,4 pkt), dolnośląskie (74,9 pkt), lubelskie (74,1 pkt) i kujawsko-pomorskie (71,0 pkt). Jednak zróżnicowanie warunków przyrodniczo-glebowych województwa podkarpackiego sprawia, że produkcja rolnicza prowadzona jest zarówno na bardzo dobrych, jak i słabych glebach, w korzystnych i skrajnie niekorzystnych warunkach klimatycznych, na terenach nizinnych, podgórskich, a także górskich, na których użytkowanie gruntów rolniczych jest szczególnie uciążliwe.

Zróżnicowanie regionalne rolnictwa i obszarów wiejskich jest uważane obecnie za bardzo istotne w aspekcie polityki regionalnej w Unii Europejskiej. Zjawisko zróżnicowania regionalnego rolnictwa danego obszaru jest widoczne w aspekcie ekonomicznym, społecznym czy przestrzennym, a także w wymiarze produkcyjnym, czego odzwierciedleniem jest zagospodarowanie ziemi i przestrzenne zróżnicowanie dotyczące głównych roślin uprawnych w postaci struktury zasiewów.

Na Podkarpaciu można wyróżnić 3 zasadnicze pasma produkcyjne rolnictwa o zróżnicowanej rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

W paśmie północnym jest przewaga gleb bielocowych i brunatnych, w większości kwaśnych, ubogich w składniki pokarmowe, w klasach bonitacyjnych od IV do VI. W dolinach rzek występują niewielkie połacie mad, a w północno-wschodniej części rejonu także czarnych ziem. Zmienność jakości gleb powoduje zróżnicowanie wskaźnika waloryzacji, od 55,3 punktów w powiecie kolbuszowskim do 67,8 punktów w powiecie mieleckim.

W paśmie środkowo-wschodnim (określanym jako Pogórze Karpackie) występują gleby bardzo dobre i dobre, głównie w klasach od I do IV, z przewagą kompleksów pszennych. Wyróżnić tu trzeba obszar czterech powiatów: jarosławskiego (83,6 pkt), przeworskiego (82,6 pkt), przemyskiego (82,5 pkt) i łańcuckiego (81,1 pkt)

” Zróżnicowanie regionalne rolnictwa i obszarów wiejskich jest uważane obecnie za bardzo istotne w aspekcie polityki regionalnej w Unii Europejskiej. Zjawisko zróżnicowania regionalnego rolnictwa danego obszaru jest widoczne w aspekcie ekonomicznym, społecznym czy przestrzennym, a także w wymiarze produkcyjnym, czego odzwierciedleniem jest zagospodarowanie ziemi i przestrzenne zróżnicowanie dotyczące głównych roślin uprawnych w postaci struktury zasiewów

z bardzo korzystnymi wskaźnikami waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Pasma południowe województwa jest najbardziej zróżnicowane pod względem rzeźby terenu oraz warunków klimatycznych. Przeważają tu gleby bielcowe i brunatne w III–VI klasie bonitacyjnej o ograniczonej przydatności rolniczej, a dwa powiaty: leski (55,4 pkt) i bieszczadzki (53,4 pkt) mają jedne z najniższych wskaźników waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej w województwie.

Podkarpacie jest zaliczane do regionów słabiej rozwiniętych gospodarczo i niewykorzystujących w pełnym stopniu potencjału gospodarczego i społecznego. Do podstawowych specyficznych cech tego obszaru, a wpływających na produkcję rolniczą, należy zaliczyć:

- niski poziom rozwoju gospodarczego przy znacznym wewnętrznym jego zróżnicowaniu,
- bardzo wysoki odsetek ludności wiejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców,
- wysoki odsetek obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni regionu, ale słabe wykorzystanie tego potencjału w rozwoju turystyki,
- słabe ekonomicznie rolnictwo przy wysokim odsetku osób pracujących w gospodarstwach rolnych.



Podkarpacie to region ze zdecydowaną przewagą ludności wiejskiej (58,7%) w ogólnej liczbie mieszkańców (przy średniej dla Polski na poziomie 39,7%), a udział pracujących w rolnictwie na 100 ha użytków rolnych w województwie wynosi około 50,4%. Miarą poziomu rozwoju gospodarczego regionu jest wielkość produktu krajowego brutto (PKB) w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Według GUS wskaźnik PKB dla Podkarpacia wynosi 70,7% przeciętnego wskaźnika dla całej Polski i jest jednym z najniższych spośród 16 województw.

Obszary wiejskie Podkarpacia, podobnie jak cały region, są mocno wewnątrznie zróżnicowane. Korzystne warunki siedliskowe w części środkowo-wschodniej województwa sprzyjają powstawaniu dużych gospodarstw, lecz specjalizacja wymuszona często czynnikami ekonomicznymi powoduje ich przechodzenie na uproszczoną uprawę jednego lub dwóch gatunków roślin. W części północnej oraz południowo-wschodniej, o słabszych glebach (z szachownicą rolno-leśną, z dużym udziałem trwałych użytków zielonych i pól odłogowanych) przeważa uprawa roślin tolerancyjnych na niekorzystne czynniki siedliskowe. Występuje tu dużo gospodarstw małych obszarowo, gdzie produkcja jest prowadzona na małą skalę, na własne potrzeby lub takich, gdzie produkcja nie jest realizowana.

Z drugiej strony małe gospodarstwa rolne pełnią ważne funkcje, w tym społeczno-kulturową i środowiskową o charakterze dóbr publicznych w całym wielo-

funkcyjnym rozwoju obszarów wiejskich regionu. Gospodarstwa rodzinne są bardziej przyjazne środowisku, co sprzyja zachowaniu mozaiki gruntów, utrzymaniu użytków ekologicznych, dbałości o żyzność gleby, zachowaniu bioróżnorodności oraz krajobrazu rolniczego.

Powiaty przemysłowe (rzeszowski, ropczycko-sędziszowski, dębicki, stalowowolski, tarnobrzeski) ze stolicą województwa Rzeszowem są najbardziej rozwiniętym obszarem, co wyraża się liczbą podmiotów gospodarczych, wysokimi wartościami produkcji sprzedanej w przemyśle i produkcji budowlano-montażowej. Równocześnie najniższa jest tam stopa bezrobocia. Powiaty rolnicze (lubaczowski, przemyski, strzyżowski, kolbuszowski, leżajski, jarosławski) ze względu na swoją przyrodniczą i społeczną specyfikację stanowią dobre miejsce do rozwoju dużych obszarowo gospodarstw, ale również pracochłonnych kierunków produkcji rolniczej, w tym rolnictwa ekologicznego. Tu są duże możliwości wytwarzania zdrowej żywności i rozwijania wielokierunkowego przetwórstwa rolno-spożywczego.

Liczba ekologicznych gospodarstw rolnych w województwie (w roku 2016) wyniosła 1299, co klasyfikuje Podkarpacie na 6 miejscu w kraju. Ekologiczną wizytówką regionu są Międzynarodowe Targi Żywności i Produktów Wysokiej Jakości EKO GALA w Rzeszowie. Jest to jedno z największych wydarzeń promujących żywność ekologiczną, ale też tradycyjną i regionalną w Polsce (w 2017 roku odbyła się już XI edycja EKO GALI).

W wielu powiatach województwa następuje intensywny rozwój sektora przetwórstwa, handlu i usług, co jest charakterystyczne dla gospodarek w fazie transformacji. Szansą ożywienia obszarów wiejskich jest także rozwój usług turystycznych (hotele i restauracje), w tym agroturystycznych, aktywizujących zawodowo ludność związaną również z rolnictwem. Sprzyja temu przygraniczne położenie wielu powiatów, które obecnie ma małe znaczenie gospodarcze, a które powinno stać się ważniejszym czynnikiem rozwoju.

Województwo podkarpackie zajmuje pierwsze miejsce w kraju z liczbą 221 produktów zarejestrowanych na liście produktów tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W strukturze produktów tradycyjnych dominują wyroby mięsne (33,9%), cukiernicze i piekarnicze (20,8%) oraz gotowe dania i potrawy (20,8%), a także produkty mleczne (9,5%). Ponadto na liście Komisji Europejskiej spośród 36 produktów z całej Polski zarejestrowane są dwa produkty z Podkarpacia – jako Chronione Nazwy Pochodzenia – fasola wrzawska i podkarpacki miód spadziowy.

Podkarpacie to rejon o korzystnych warunkach do uprawy warzyw i rozwoju sadów. Powierzchnia uprawy warzyw gruntowych w gospodarstwach rolnych z uwzględnieniem arealu warzyw gruntowych w ogrodach przydomowych wynosi 4,8 tys. ha, a zbiory stanowią 88,6 tys. ton. W strukturze dominują: kapusta (24,7%), marchew (20,9%), cebula (10,4%) i buraki ćwikłowe (10,2%). Z kolei powierzchnia upraw sadowniczych wynosi 6,4 tys. ha, a produkcja owoców z drzew i krze-

wów owocowych oraz z plantacji jagodowych kształtuje się na poziomie 49,2 tys. ton. Dominująca (86,7%) jest produkcja jabłek. Na powierzchni 1,4 tys. ha prowadzona jest uprawa krzewów owocowych i plantacje jagodowych. Znaczące są zbiory truskawek i poziomek oraz porzeczki czarnej i kolorowej. Na Podkarpaciu jest 150 winnic, które zajmują około 150 ha. W statystyce tej ujęte są także małe winnice przydomowe, które trafniej byłoby nazwać ogrodem winoroślowym niż winnicą. Przeciętne gospodarstwo winiarskie zajmuje 20–40 arów.

Podkarpacie to również obszary górskie i podgórskie o wysokich walorach przyrodniczych, objęte różnymi formami ochrony przyrody, co niewątpliwie jest zaletą i wpisuje się w ich atrakcyjność krajobrazowo-turystyczną.

W regionalnej strategii innowacji Podkarpacia na lata 2014–2020 przyjęto 3 wiodące, inteligentne specjalizacje rozwoju województwa podkarpackiego. Obok lotnictwa i kosmonautyki oraz informatyki i komunikacji jako podstawową specjalizację wskazano jakość życia, gdzie jednym z obszarów działania jest produkcja i przetwórstwo żywności najwyższej jakości biologicznej i zdrowotnej, ekologiczne i zrównoważone rolnictwo, a także przetwórstwo oraz produkty regionalne i tradycyjne.

*Tekst powstał na podstawie referatu wygłoszonego przez dra hab Jana Buczka w dniu 29 stycznia br. podczas konferencji „**Małe gospodarstwa rolne siłą podkarpackiego rolnictwa**” zorganizowanej przez Podkarpacki Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Wydział Biologiczno-Rolniczy Uniwersytetu Rzeszowskiego.





Fot. Edward Janusz. Karta korespondencyjna z przełomu XIX/XX w. ze zbiorów Zbigniewa Tybura z Rzeszowa, <http://www.fotogaleria.erzeszow.pl/archiwa/4065>

AGNIESZKA
MYSZKA

PANIAGA – NAJSŁYNNIEJSZA RZESZOWSKA ULICA

Długo można dyskutować, która rzeszowska ulica jest dziś w mieście najważniejsza (wszak to zależy: dla kogo i pod jakim względem), ale bezsprzecznie najbardziej reprezentacyjnym traktem, zarówno obecnie, jak i w poprzednich stuleciach, była Paniaga.

Ulicę wytyczono prawdopodobnie w XV lub XVI w., a zabudowa wzdłuż drogi zaczęła się formować za rządów Mikołaja Spytka Ligęzy na przełomie XVI i XVII stulecia. Co ciekawe, ulica ta nigdy nie była osią żadnego ważnego szlaku handlowego i właściwie od początku jej istnienia pełniła przede wszystkim funkcje reprezentacyjne – łączyła zamek właścicieli miasta z kościołem farnym. Okresem największego rozkwitu tej ulicy był wiek XIX; wzdłuż niej mieli swoje posiadłości najbogatsi mieszkańcy, tu mieściły się najważniejsze instytucje: banki, poczta, siedziby towarzystw, szkoły, kasyno, tu umawiano się na spotkania, zarówno te „biznesowe”, jak i „polityczne”, a także te najbardziej intymne, tu w kolejnym stuleciu usytuowano jedno z naj-

starszych rzeszowskich kin – kino Olimpia (późniejsze kino Apollo).

Obecnie oficjalnie ulica zwie się *3 Maja*, jednak w przeszłości nosiła kilka innych imion. Początkowo określano ją opisowymi mianami lokalizującymi (tzw. deskrypcjami określonymi), co dokumentują liczne zapiski z rzeszowskich ksiąg sądowych z XVII i pierwszej połowy XVIII w., np.:

lokowała iąnaogrodachdwóch naszych własnych [...] między Sławetnego pana Macieja Biezanowskiego ogrodem ziedney Strony, a zdругiey Stanisława Kwiatkowskiego zostającym nadrugimzas, w **Ulicy ku Zamkowi Rzeszowski** ciągnącey się, między ogrodami [ksw 1712: 143];



Ulica Zamkowa na planie Wiedemanna z 1762 r. – widoczny kościół farny (z lewej strony) i zabudowania Pijarów (środek); w prawym dolnym rogu fragment zamku

Dom swoi z ogrodem własny, pospołu zostający [...] w **Ulicy ku Zamkowi Rzeszowskiem** leżący antiquitas Rymuntowskie, potym Mirzwowskie Zwany [ksw 1712: 118]

Iż oni justo, verolegitimo, venditionistitulo Grunt swoy własny u z Domem na nim wybudowanym w **ulicy Zamkowej ku Farze ciągnącej się** [ksw 1717: 255];

W tym samym okresie ulica zwana była już dość regularnie *Zamkową*, przy czym miała nieustalony szereg członów, np.:

Domostwo w **ulicy Zamkowej** na gruncie Panskimstojące [...] z jedney strony przy karczmie Zamkowej, a z drugiey Iana Puszkacza Zamkowego leżące [...] przedaie [ksw 1720: 329];

Przedanie Domostwa w **ulicy Zamkowej** wedle karczmy ziedney, a Iana Puszkacza Zamkowego z drugiey strony leżące [ksw 1720: 328];

Przedanie Pewney Cząstki gruntu na **ulicy Zamkowej** leżące [ksw 1721: 356];

Dom na **Zamkowej Ulicy** leżący za Dworkiem OycowPiarumScholarum [ksw 1712: 117];

Dworek na **Zamkowej Ulicy** ex opposito Collegium WW.OO. ScholarumPiarumstojący z Placem z odrodkiem przy tym że budynku leżącym [...] od ulice y goscincina publicznego az do wału Stawu Zamkowego quondam Bernardynski nazwanego a wszierz [...] od Placu y Staynie Wielmo. Im. Pana Podczaszego... [ksw 1721: 356];

Nazwa *Zamkowa* funkcjonowała jako jedyna dla naszego traktu chyba do połowy XVII w., kiedy to Jerzy Sebastian Lubomirski ulokował wzdłuż ulicy kolegium pijarskie, założone ok. 1654 r., działające w latach 1658–1786, czyli do czasu wygnania pijarów z miasta. Wówczas trakt prawdopodobnie zaczęto zwać także *ulicą Pijarską*, choć takiej nazwy brak w dokumentach osiem-

nastowiecznych. Jej istnienie pośrednio poświadczają notacje z map katastralnych, w których pojawia się *ulica Popijarska* (*Expiariste Gasse* – Kat 1842).

Nazwa *ul. Popijarska* albo nie była zbyt mocno utrwalona, albo nie przypadła rzeszowianom do gustu, gdyż niemal w tym samym czasie, czyli w połowie XIX stulecia na mapach pojawia się *ulica Pańska* (*Herrn Gasse* – Kat 1849), która utrzymuje się przez pół wieku. Znajdziemy ją zresztą nie tylko na rozmaitych mapach z tego okresu, ale także w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* (SG X 151) oraz w autobiograficznej powieści Józefa Bieniasza *Edukacja Józia Barączka*, której akcja toczy się na przełomie XIX i XX w., co zaświadcza, że ulicę nazywano *Pańską* jeszcze długo po oficjalnej zmianie nazwy. Ta nastąpiła w 1891 r. – radni miasta dokonali renominacji głównej ulicy w mieście, aby uhonorować ją stulecie uchwalenia Konstytucji 3 Maja Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Od tej pory dla traktu funkcjonuje nazwa *ul. 3 Maja*, choć w czasie II wojny światowej Niemcy tymczasowo „przechrzcili” trakt na *ulicę Szeroką* (*Breitestrasse*), a w okresie PRL-u (w roku 1950) władze chciały ją zmienić na *1 Maja* (ostatecznie nazwę 1 Maja nadano ul. Sobieskiego).



Ul. 3 Maja, początek XX w.

Oprócz oficjalnych nazw dla tego traktu od dawna funkcjonuje także nieformalna nazwa *Paniaga*. Właściwie dokładnie nie wiadomo, kiedy się pojawiła. S. Kłos, autor przewodników po Rzeszowie, twierdzi, że stało się to jeszcze w czasie zaborów, niestety, nazwy tej nie wspomina J. Bieniasz, nie odnajdziemy jej także w żadnych dokumentach z tego okresu. Z pewnością funkcjonowała w XX-leciu międzywojennym, co poświadcza badacz historii miasta Franciszek Kotula, który twierdzi, że imię to „urobili” gimnazjaliści „dla przeciwstawienia naprzeciwległemu Dziadowskiemu Ogrodowi”.

A w jaki sposób powstała ta nazwa? Gdyby *Paniaga* była derywatem od *ul. Pańskiej*, musiałaby być utworzona przyrostkiem *-aga* – zupełnie nietypowym dla nazw ulic. Na inny trop genezy nazwy naprowadza J. Bieniasz opisujący marzenia małego Józia Barączka rozpoczynającego właśnie edukację w rzeszowskim gimnazjum:

Widział tedy siebie w myślach, jak przechodzi z klasy do klasy, coraz wyżej i wyżej, jak oto już jest w piątej, szóstej, siódmej, jak zasiada do matury, a po maturze – Boże wielki! – Tu już zakręciło się w głowinie Józia. Jego marzenia nie szły dalej. Na razie nie miał pojęcia, co nastąpi po tej maturze, dość, że wtedy będzie wielkim człowiekiem. Na wakacjach pójdzie jak dawniej z matką do kościoła na sumę, tak żeby ich wszyscy widzieli i żeby każdy mógł potem o nim mówić: Patrzcie ludzie! Wszak to chłopak Barączów! Takie to było chucherko, a jaki z niego **paniaga** wyrósł!...

(Bieniasz 1957: 14).

Wyraz *paniaga* notują słowniki gwary lwowskiej. Znajdziemy go na przykład w słowniczku dołączonym do opracowania lwowskich piosenek (Habela, Kurzowa): *paniaga* „wielki pan, bogacz, ważniak”, z ukr. *paniaha*. Identyczną definicję zawiera *Słownik bałaku lwowskiego*. Z kolei *Słownik gwary kresów* definiuje *paniagę* następująco: „elegant, obowiązkowo w ancugu, mesztach i przy śledziu”. Wyraz *paniaga* jest utrwalony w słowach piosenki lwowskiej *Szur popud mur*:

*Tońku udaj paniagi, / nosi w kłapi wasyrwagi.
Szczepciu robi lepszy ton / i do winkla trzyma pion.
Miśku śmieji si bezczelni, / trzyma kielni jak patelni.
Hej, siup, wir, war, wur, / szur, szur, popud mur.*

Warto podkreślić, że słowo *paniaga* funkcjonowało jeszcze do niedawna na pograniczu wschodnim (okolice Jarosławia i Przemyśla). Można zatem śmiało stwierdzić, że nazwa rzeszowskiej ulicy ma swoje korzenie w gwarze okolic Lwowa. Takie przeniesienie było możliwe dzięki temu, że wielu rzeszowskich gimnazjalistów kontynuowało edukację w Krakowie lub właśnie we Lwowie, a część z nich wracała potem do rodzinnego miasta. Interferencjom językowym sprzyjały ponadto kontakty handlowe między Rzeszowem i Lwowem oraz fakt, że przed wojną siedzibą sądu odwoławczego dla tego regionu był Lwów.



Ul. 3 Maja, przełom lat 60. i 70. XX w.
fot. Jerzy Jawczak, <http://www.fotogaleria.erzeszow.pl/archiwa/4065>

Warto na zakończenie wspomnieć, że nieco zapomniana na przełomie XX i XXI w. nazwa **Paniaga** powróciła triumfalnie w ostatnich latach w obchodzonym 3 maja *Święcie Paniagi* oraz w nazwie galerii handlowej usytuowanej przy ul. 3 Maja (*Galeria Paniaga*, dawne *Delikatesy*) i stała się dokumentem historii ulicy, a tym samym – historii miasta. A reprezentacyjną funkcję ulicy wzmocnił przeprowadzony tam ostatnio remont, po którym Paniaga znów stała się „przystojniaczkiem” wśród ulic.



Obecnie Galeria Paniaga, dawniej - Delikatesy
<http://borowik.blox.pl/html/1310721,262146,21.html?297922>

SYLWIA
JĘDRZEJEWSKA

WSPÓLNE DZIEDZICTWO ARCHEOLOGICZNE NA POGRANICZU SŁOWACKO-POLSKIM

Od czerwca 2017 roku w Instytucie Archeologii realizowany jest projekt Uniwersytetu Rzeszowskiego i Uniwersytetu Preszowskiego (Prešov, Słowacja) pn. *Wspólne dziedzictwo: pogranicze słowacko-polskie w epoce brązu/Spoločné dedičstvo: slovensko-poľské pohranicie v dobe bronzovej*. To jedno z przedsięwzięć dofinansowanych przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach programu Interreg Polska – Słowacja 2014–2020.

Przez zaplanowane działania partnerzy projektu pragną dotrzeć do różnorodnych grup społecznych, zwłaszcza do osób spoza środowiska naukowego i mieszkańców terenów pogranicza. Upowszechnienie i promocja wyników badań archeologicznych nad wybranym odcinkiem dziejów ma na celu zwrócenie uwagi na wspólne dziedzictwo kulturowe wspomnianego obszaru oraz potrzebę jego ochrony.

Wyniki dotychczasowych prac udostępnione zostały na platformie internetowej. Powstała mapa interaktywna prezentująca strefę pogranicza słowacko-polskiego w obrębie województwa podkarpackiego i samorządowego kraju preszowskiego. Ukazano na niej rozmieszczenie stanowisk archeologicznych z epoki brązu (XXIV/XXIII–ok. poł. VIII w. p.n.e.), na których odkryte zostały zabytki potwierdzające kontakty i wspólne dziedzictwo kulturowe ludności zamieszkałej w tych odległych czasach po obydwu stronach Karpat. Korzystający z mapy mogą zapoznać się z podstawowymi informacjami o stanowisku (np. o rodzaju odkryć, przeprowadzonych badaniach, chronologii), a także sięgnąć do wskazanej literatury na temat znalezisk. Z myślą o osobach, dla których archeologia jest jeszcze dziedziną nieznaną, w jednej z zakładek zamieszczono słowniczek terminów archeologicznych użytych w części opisowej. Odwiedzający stronę znajdują na niej ponadto dane na temat wystaw archeologicznych prezentowanych w placówkach muzealnych na terenie województwa podkarpackiego i kraju preszowskiego, a także miejsc, w których można nabyć książki i czasopisma o tematyce archeologicznej.

Na końcowym etapie realizacji znajduje się drugie z zadań przewidzianych w projekcie polegające na zeskanowaniu i wydruku w technice 3D wybranych zabytków archeologicznych z epoki brązu. Skanowaniu poddano 24 artefakty zdeponowane w następujących instytucjach: Uniwersytecka Składnica Materiałów Archeolo-



Przedmioty z brązu pochodzące z Rzepedzi, pow. sanocki (Muzeum Historyczne w Sanoku)



Brązowy grot z Siedlisk, pow. rzeszowski podczas skanowania metodą 3D (Muzeum Okręgowe w Rzeszowie)

gicznych w Rzeszowie, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, Muzeum Historyczne w Sanoku, Vihorlatské múzeum v Humennom, Podtatranské múzeum v Poprade, Múzeum v Kežmarku, Tripolitana – Krajské múzeum v Prešove oraz w miejscowości Šarišské Michaľany. Zwieńczeniem zadania będzie ekspozycja modeli 3D zabytków w obydwu uniwersytetach.

Obecnie trwają prace związane z wydaniem polsko-słowackiej publikacji dotyczącej problematyki projektu oraz z organizacją konferencji zaplanowanej na 21–23 maja 2018 roku.

Strona projektu:

http://www.unipo.sk/projektinterreg/?page_id=198

Fot. D. Szuwalski i M. Javor



Interreg
Polska-Słowacja



JOLANTA
ŚLĘZAK-
GOTKOWSKA

ZBIORY CENTRUM BADAŃ NAD POLONIAŃ I POLAKAMI NA ŚWIECIE

Centrum Badań nad Polonią i Polakami na Świecie Uniwersytetu Rzeszowskiego (CBn-PiPnŚ) zostało powołane do życia na mocy uchwały Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z 24 kwietnia 2014 r. Jest jednostką, której działalność profilowana jest w dwóch kierunkach: naukowo-badawczym oraz archiwalno-informacyjnym.

W zakresie prac naukowo-badawczych do zadań Centrum należy zaliczyć inicjowanie i prowadzenie badań nad historią i współczesnością środowisk polskich i polonijnych na świecie, zarówno w ramach węższych specjalizacji, jak i w ujęciu interdyscyplinarnym – w różnych dziedzinach nauk humanistycznych i społecznych.

W ramach działalności archiwalno-informacyjnej CBn-PiPnŚ koncentruje się na pozyskiwaniu, archiwizacji i udostępnianiu materiałów wytworzonych w wyniku działalności prowadzonej przez polsko-polonijne organizacje, instytucje, stowarzyszenia, grupy twórcze itp., a także przez struktury, które prowadzą działalność w zakresie wspierania środowisk polskich poza granicami kraju.

Na zbiory archiwalne CBnPiPnŚ składają się materiały przekazane w depozyt przez Rzeszowski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” (na mocy umowy podpisanej w 2017 r.), prywatne zbiory ofiarowane przez kierownika Centrum dra hab. **Andrzeja Bonusiaka**, prof. UR oraz materiały pozyskane w toku bieżącej działalności jednostki. Archiwalia te mają wyjątkowy charakter. Jest to przede wszystkim dokumentacja wy-

tworzona w toku przygotowań i realizacji Światowych Festiwali Polonijnych Zespołów Folklorystycznych odbywających się w Rzeszowie od 1969 r. oraz Polonijnych Festiwali Dziecięcych Zespołów Folklorystycznych organizowanych w Iwoniczu-Zdroju od 1992 r. Kolekcja ta obejmuje 510 jednostek archiwalnych, materiały audiowizualne, fotografie, druki wielkoformatowe, druki ulotne i czasopisma polonijne. Znajdują się wśród nich materiały do dziejów blisko 140 polonijnych zespołów artystycznych działających obecnie i w przeszłości w Ameryce Północnej (blisko 50 zespołów ze Stanów Zjednoczonych i Kanady), Ameryce Południowej (7 zespołów z Brazylii i Argentyny), Australii (5 zespołów), Europie (około 80 zespołów z 19 krajów). Na materiały te składają się wycinki prasowe, ankiety, plakaty, fotografie, notki o zespołach, druki ulotne, wydawnictwa własne Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” oraz samych zespołów polonijnych.

Zbiory te cechują się dobrym stanem zachowania. Tworzą zespół archiwalny o nazwie *Materiały ze zbiorów Rzeszowskiego Oddziału Stowarzyszenia Wspólnota Polska*. W trakcie opracowania archiwalnego pracownicy Centrum wyodrębnili w jego ramach jedenaście podzespołów obejmujących kolejno: materiały z odbywających się na Podkarpaciu festiwali, archiwalia dotyczące polonijnych zespołów artystycznych, prasę polonijną, materiały związane z działalnością Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia”, Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, Centrum Dokumentacji Polonijnego Ruchu Artystycznego, organizacji polonijnych oraz kolekcje filmów, nagrań dźwiękowych i plakatów.

Na kolekcję archiwaliów składają się przede wszystkim materiały wytworzone przy okazji organizacji kolejnych rzeszowskich festiwali. Obejmują one okres od 1969 do 2008 roku. Obecnie trwają prace nad przejęciem od Rzeszowskiego Oddziału Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” części dokumentacji z późniejszych festiwali.

Zbiór prasy polonijnej obejmuje 60 tytułów. Najbardziej kompletna jest kolekcja „Głosu Nauczyciela”, kwartalnika Komisji Oświatowej Kongresu Polonii Amerykańskiej wydawanego w latach 1986–2015, przekazana Centrum przez prof. Andrzeja Bonusiaka. Obejmuje wszystkie wydania tego pisma. Na uwagę zasługują egzemplarze czasopisma „Rodacy”, abakańskiego kwartalnika założonego w 1997 r. przez Sergiusza Leończyka i Ludmiłę Poleżajewską, będącego od 2000 r. syberyjskim czasopismem Kongresu Polaków w Rosji, zaś od 2007 r. organem prasowym Federalnej Polskiej Narodowo-Kulturalnej Autonomii „Kongres Polaków w Rosji”. W zbiorach Centrum znajdują się wydania tego periodyku z najwcześniejszego okresu jego funkcjonowania, gdy nakład wynosił zaledwie 250 egzemplarzy. Poza piśmami wydawanymi przez społeczność polsko-polonijną w zbiorach Centrum znajdują się periodyki wydawane w kraju, a adresowane do tych środowisk. Można w nich odnaleźć treści dotyczące Polaków w krajach byłego ZSRR. Należy do nich zaliczyć „Biuletyn Krajowej

Agencji Informacyjnej i Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną »Polonia« z lat 1984 oraz 1987–1989 mający w założeniu spełniać funkcję źródła aktualnych wiadomości dla gazet polonijnych.

Pracownicy Centrum nawiązali też szereg bezpośrednich kontaktów z przedstawicielami środowisk polonijnych. Zaowocowały one poszerzeniem posiadanych zbiorów archiwalnych i bibliotecznych o materiały i publikacje dotyczące zespołów „Wesoły Lud” (USA) – przekazanych przez Państwa Marię, Micheline i Ryszarda Jamińskich, „Tatry” (Kanada), „Raduńskie Słowiki” i „Chabry” (Białoruś). Pozyskano także materiały związane z funkcjonowaniem polskich szkół w Stanach Zjednoczonych.

Zbiory biblioteczne Centrum liczą obecnie około 70 woluminów i nadal się rozwijają. Obok opracowań o charakterze naukowym składają się na nie wydawnictwa własne organizacji polonijnych, nierzadko o charakterze unikatowym – jak chociażby jubileuszowe księgi-albumy wydane m.in. przez Unię Stowarzyszeń i Organizacji Polskich w Ameryce Łacińskiej, Polski Związek Kulturalno-Oświatowy w Republice Czeskiej, Zrzeszenie Nauczycieli Polskich w Ameryce.

Centrum znajduje się w budynku A1 Uniwersytetu Rzeszowskiego (przy al. Rejtana 16c) i udostępnia swe zbiory wszystkim zainteresowanym.



OBCHODY MIĘDZYNARODOWEGO DNIA PAMIĘCI O OFIARACH HOLOCAUSTU NA PODKARPACIU

Już po raz dziesiąty od 22 do 28 stycznia 2018 r. odbyły się obchody Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holocaustu na Podkarpaciu. Pomysłodawcą tego przedsięwzięcia jest dr hab. Waław Wierzbieniec, prof. UR, kierownik Zakładu Historii i Kultury Żydów w Instytucie Historii, który od dziesięciu lat jest ich głównym organizatorem i koordynatorem.

W wydarzenie włączyły się społeczności 63 miejscowości: Błażowa, Brzozów, Dubiecko, Dydnia, Grodzisko Dolne, Korczyna, Krosno, Mielec, Olszanica – Stefkowa, Rymanów, Zagórz, Albigowa – Kosina, Cisna, Czudec, Dębica, Jarosław, Radymno, Sanok, Tarnobrzeg, Ulanów, Ustrzyki Dolne, Wielopole Skrzyńskie, Baranów Sandomierski, Dukla – Łęki Dukielskie, Gniewczyzna Łańcucka, Gorzyce – Tryńcza, Kolbuszowa, Leżajsk, Łańcut, Nowy Żmigród, Pilzno, Przemyśl, Ropczyce, Stalowa Wola, Zątwarnica, Fredropol – Rybotycze, Horyniec Zdrój, Jasło, Jaśliska, Jedlicze – Potok, Kańczuga, Kołaczyce, Lesko, Lubaczów, Markowa, Narol, Przeworsk, Strzyżów, Trepca, Bełżec, Bircza, Dynów, Głogów Małopolski, Hłudno, Jawornik Polski, Niebylec, Nowa Dęba, Sędziszów Małopolski, Tyczyn, Warzyce, Zarszyn – Nowosielce, Żurawica, Rzeszów.

Patronat nad obchodami Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holocaustu objął Władysław Ortyl – marszałek województwa podkarpackiego. W programie były prelekcje, wykłady, prezentacje na Uniwersytecie Rzeszowskim, w bibliotekach, archiwach i w innych instytucjach. Obchody to także spotkania w małych zespołach szkół liczących nie więcej jak 100 uczniów. Jak to w Potoku, gdzie dzieci ze szkoły podstawowej przygotowały piękny program słowno-muzyczny, prezentowały tańce i piosenki żydowskie.

Istotnym elementem corocznych obchodów Dnia Pamięci są spotkania ze świadkami historii, którymi są ocaleni z Holocaustu, i ich rodzinami. Przyjeżdżają

oni z różnych stron świata. W 2018 roku przywitaliśmy na Podkarpaciu gości z Izraela, Stanów Zjednoczonych, Holandii i Niemiec. Przez cały tydzień odwiedzali różne miasta i miasteczka województwa, aby wziąć udział w upamiętnieniach, ale także podzielić się swoimi wspomnieniami i przemyśleniami z mieszkańcami licznie przybywającymi na spotkania. Były to trudne i wzruszające chwile. Jak podkreślała jedna z uczestniczek tegorocznych obchodów, Anna Maria Rzeszowska z domu Tannenbaum – „Należy takie zdarzenia w ten sposób uczcić. Należy zrobić wszystko, co jest tylko w ludzkiej mocy, żeby to nigdy się nie powtórzyło, a zwłaszcza na ziemiach polskich”.

W tym roku po raz pierwszy w obchodach wzięła udział młodzież ze Stanów Zjednoczonych przebywająca w Polsce w ramach rocznego programu Fundacji Fulbrighta. Niektórzy z nich, posiadający żydowskie korzenie, są trzecim pokoleniem uratowanych z Holocaustu. Dzięki spotkaniom z nimi dzieci i młodzież z polskich szkół poznały historię rodzin żydowskich z perspektywy wnuków ocalonych z Zagłady.

Ważną częścią obchodów są upamiętnienia ofiar Holocaustu na cmentarzach i miejscach straceń poprzez złożenie kwiatów i wieńców, zapalenie zniczy oraz odmówienie modlitwy przez rabinów i księży. Są to chwile zadumy w atmosferze szacunku dla ofiar. Wzruszającym momentem tegorocznych obchodów były także nabożeństwa, jak to w intencji Ofiar Holocaustu z Gniewczyny Łańcuckiej i okolicznych miejscowości oraz osób, które przyczyniły



się do ich śmierci, poprowadzone przez abp Adama Szala w tamtejszym kościele pw. św. Mateusza.

X obchody centralne w Rzeszowie rozpoczęły się od uczczenia Ofiar Holokaustu i modlitwy z udziałem rabina Shalom Ber Stamblera (Chabad-Lubawicz z Warszawy) na cmentarzu żydowskim. Na Uniwersytecie Rzeszowskim wykład wygłosiła dr Maria Ciesielska (Uczelnia Łazarskiego w Warszawie, Okręgowa Izba Lekarska w Warszawie) pt. „Dobro mimo wszystko. Opieka zdrowotna w getcie warszawskim i jej znaczenie dla relacji międzyludzkich”, odbył się pokaz wybranych filmów zrealizowanych przez młodzież szkolną, następnie wysłuchano relacji ocalałych z Holokaustu i ich rodzin oraz relacji Polaków pamiętających Żydów (poprowadzonych przez profesora Wacława Wierzbienca) i chóru z Centrum Społeczności Żydowskiej (JCC) w Krakowie. Na zakończenie w kościele farnym odbyło się nabożeństwo nawiązujące do Dnia Judaizmu w Kościele katolickim połączone z odczytaniem nazwisk Polaków z Rzeszowszczyzny zamordowanych za pomoc niesioną Żydom oraz Żydów, którzy ponieśli śmierć wraz z nimi.

W atmosferze negatywnych emocji związanych ze stosunkami polsko-żydowskimi nie wolno zapominać o tych dobrych aspektach: o zainteresowaniu dzieci, młodzieży i starszych mieszkańców Podkarpacia, o chęci uczczenia pamięci o ludności żydowskiej zamieszkującej niegdyś województwo podkarpackie – o tych ważnych wydarzeniach mówił do dziennikarzy pomysłodawca i organizator obchodów Międzynarodowego Dnia Pamięci o Ofiarach Holocaustu na Podkarpaciu dr hab. Wacław Wierzbieniec, prof. UR: „Pamięć o współistnieniu trzeba odbudowywać w sposób delikatny, nienachalny. Jak to trafnie określił profesor Antoni Sułek, tę pamięć należy budować nie przeciwko lokalnej społeczności, a we współpracy z nią. Jeśli lokalne społeczności włączają się w obchody Dnia Pamięci o Ofiarach Holocaustu, to przez eksponowanie tych pozytywnych relacji polsko-żydowskich. Także relacji podczas Holocaustu, przywołując pamięć o Polakach, którzy ratowali Żydów. To otwiera lokalną społeczność na kwestie kultury żydowskiej, historii”.

Fot. M. Retman

LUDWIK
BOROWIEC

W WIEDNIU O RZESZOWSKIEJ RADIOLOGII

W pierwszy weekend marca w Wiedniu odbył się Europejski Kongres Radiologii. W przygotowanej na to wydarzenie gazecie kongresowej zamieszczono m.in. artykuły upowszechniające najważniejsze osiągnięcia branży. Wiele miejsca poświęcono działaniom uczelni wyższych kształcących radiologów i studentkim inicjatywom. Dlatego biuro kongresowe w okresie przygotowania do wiedeńskiego spotkania zwróciło się do Polskiego Lekarskiego Towarzystwa Radiologicznego o przedstawienie informacji o ciekawych projektach realizowanych w Polsce.

Prof. dr hab. n. med. **Andrzej Urbanik** kierujący PLTR przygotował informacje o różnych działaniach, a redaktorzy gazety kongresowej wybrali tematykę szkoleniową, uważając ją za bardzo ciekawą i wartą opisaną. W ten sposób działania koła naukowego i nauczycieli akademickich z Instytutu Radiologii Wydziału Medycznego UR były zaprezentowane na europejskim kongresie. Nasze rzeszowskie działania zyskały status godnych pochwalenia i upowszechniania.

30 COMMUNITY NEWS

ECR TODAY | SATURDAY, MARCH 3, 2018

BY ANDRZEJ URBANIK

Education comes first for Polish Medical Society of Radiology

Education is one of the main areas of concern for the Polish Medical Society of Radiology (PMSR). Some of its activities are intended for students. Most importantly, the Society has developed and is promoting an educational model for universities comprising practical training in ultrasonography as well as specially designed radiology laboratories equipped with diagnostic stations. It also co-organises students' science conferences dedicated to radiology and attended by students of radiology and student radiographers.



At the University of Rzeszów teaching centre students can perform real-life diagnostic examinations with the use of phantoms taking place of patients.

The teaching centre at the University of Rzeszów consists of three radiology laboratories. Two of them are equipped with digital x-ray systems and the third one with an ultrasonography unit and panoramic radiograph.

However, the PMSR mainly focuses on the education of current radiologists. Each year it is involved in a number of educational initiatives, such as conferences, workshops and trainings. Of special importance here is the PMSR School of Radiology, accessible free-of-charge to young radiologists in training. These are regularly organised courses and they cover all aspects of radiology. Each course is attended by 60 to 800 participants. Additionally www.pmsr.org.pl provides

between the European Society of Radiology and the Ministry of Health in Warsaw as a result of which the European Diploma in Radiology (EDR) is recognised as an equivalent to Polish specialisation exams. It is used, for example, by young doctors from Poland who have taken part in the EDR exam. All of them agree that, irrespective of the result, the effort made to pass this competence test was a highly motivating factor, which ultimately contributed to their improved pro-

of the Podkarpackie Region in south-eastern Poland.

Guided by the PMSR, a teaching centre established there consists of three radiology laboratories. Two of them are equipped with digital x-ray units and the third one with an ultrasonography unit and panoramic radiograph. All the laboratories are provided with protective devices as they are entered by the diagnostic equipment installed there. Therefore it is possible to perform real-life diagnostic examinations with phantoms taking place of patients. This is based on a high-quality of teaching and student radiographers.

at the University of Rzeszów a Unit of the Department of Radiology, Medical Course of Jagiellońska University in Kraków, Poland. Editor-in-Chief of *Community News* and President of the Polish Medical Society of Radiology.

ogy classes, students can examine phantoms in MR, CT and mammography laboratories, designed exclusively for research and for teaching and located in the same building. The facility is also equipped with a 3D printer which can be used for creating medical models. Supervised by instructors, students can perform diagnostic examinations of phantoms in these laboratories.

Additionally, the CT and MR labs are equipped with cameras forwarding images from patients' examinations. Images from inside the laboratory as well as CT and MR images into the monitor rooms, where the material can be watched and the examination process can be discussed as usual. Another important component of the system, the computer room is provided with ten diagnostic stations where students can process the imaging data acquired during diagnostic examinations just as in real-life radiology laboratories.

Obviously, the situation is different in other schools which provide training to radiographers, yet the facility created at the University of Rzeszów is a model solution to be followed by other schools of higher education. Most importantly, this example shows that such achievements are feasible.

Prof. Andrzej Urbanik is a Unit of the Department of Radiology, Medical Course of Jagiellońska University in Kraków, Poland. Editor-in-Chief of *Community News* and President of the Polish Medical Society of Radiology.



Wydawnictwo UR poleca



Geografia wyborcza Polski. Interpretacje postaw i zachowań obywateli, red. **Tomasz Kozięłło, Dominik Szczepański**, ISBN: 978-83-7996-520-5, 2018, s. 340, format B5, oprawa broszurowa

Opracowanie składa się z czterech części, w ramach których znalazło się 20 artykułów. Celem publikacji jest interpretacja wyników wyborów prezydenckich, parlamentarnych, samorządowych i europejskich. Autorzy rozdziałów niniejszej monografii koncentrują się na wyjaśnieniu przyczyn zachowań wyborczych obywateli w poszczególnych elekcjach oraz rozkładu poparcia politycznego elektoratu według miejsca zamieszkania i statusu społecznego. Jak trafnie uzasadniają redaktorzy publikacji, „geografia polityczna zajmuje się badaniem zachowań i procesów wyborczych w ich kontekście przestrzennym”. W konsekwencji takiego ujęcia możliwa jest prezentacja i charakterystyka wyników wyborczych w Polsce w latach 1990–2015 w skali ogólnej, regionalnej i lokalnej wraz z przedstawieniem dynamiki relewancji politycznej poszczególnych podmiotów sceny politycznej w tym okresie. Autorzy poszczególnych artykułów podjęli również próbę wyjaśnienia postaw i zachowań polskiego elektoratu podczas kolejnych głosowań zarówno na poziomie europejskim, narodowym, jak i lokalnym, jednocześnie szukając odpowiedzi na pytanie o przyczyny ciągłości lub zmiany preferencji wyborczych w ciągu ostatniego ćwierćwiecza.

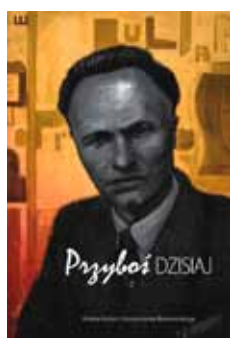
Prof. nadzw. dr hab. Wojciech Sokół



Kobiety i mężczyźni. Różnice, podobieństwa. Men and Women. Differences, similarities, red. **Andrzej Łukasik, Krystyna Węgrzyn-Białogłowicz, Anna Englert-Bator**, ISBN: 978-83-7996-484-0, 2018, s. 404, format B5, oprawa broszurowa

Książka stanowi wielobarwny, mozaikowy zbiór tekstów autorstwa psychologów, pedagogów, socjologów, kulturoznawców i terapeutów, które łączy wspólna próba uchwycenia specyfiki funkcjonowania kobiet w odróżnieniu od (czy raczej na tle) funkcjonowania mężczyzn. Wszystkie artykuły zawarte w pracy bazują na badaniach empirycznych realizowanych przy zastosowaniu szerokiego wachlarza współczesnych technik i metod badawczych. Publikacja zawiera m.in. zrealizowane psychologiczne badania korelacyjne z zastosowaniem narzędzi psychometrycznych i zaawansowanych technik analizy statystycznej, badania jakościowe oparte na wywiadach pogłębionych, analizy danych statystycznych GUS i pochodzących z sondaży na reprezentatywnych zbiorowościach, modelowanie zmian w strukturze sieci z zastosowaniem metod statystycznych, a także eksperyment laboratoryjny z wykorzystaniem oprogramowania komputerowego umożliwiającego rozpoznanie mimiki wyrazów emocji osób badanych.

Dr hab. Elżbieta Wesołowska, prof. UWM



Przybysz dzisiaj, red. **Zenon Ożóg, Janusz Pasterski, Magdalena Rabizobirek**, ISBN: 978-83-7996-453-6, 2017, s. 592, format B5, oprawa broszurowa ze skrzydełkami

Dzieło Juliana Przybysia, integralne i całościowe, artystyczne i teoretyczne, pozostające przez długie lata podstawowym punktem odniesienia dla krytyków, literaturoznawców i poetów – zyskało w książce *Przybysz dzisiaj* nowe analizy i interpretacje wybranych idei, problemów, tematów i motywów. Prezentowana publikacja staje się kolejnym ważnym ogniwem refleksji nad fenomenem spuścizny Przybysia. Autorzy zawartych w książce artykułów, studiów i szkiców próbują odkryć na nowo Przybysia nieoczywistego, mniej znanego, horyzontalnego i fragmentarycznego, scalonego i rozproszonego, dialogującego z wielkimi duchami polskiej poezji romantycznej i oddziałującego na polską poezję współczesną i wszystkie debiutujące od międzywojnia pokolenia literackie w kraju i na emigracji. Inspiracją książki *Przybysz dzisiaj* stało się spotkanie literaturoznawców i poetów na ziemi rodzinnej autora *Równania serca* w 45. rocznicę jego śmierci.

Dr hab. Kazimierz Maciąg, prof. UR



EWA CWANEK-
-FLOREK

W RYTMIE WALCA WIEDEŃSKIEGO

W styczniu br. wnętrza Biblioteki Austriackiej w Instytucie Filologii Germańskiej UR zamieniły się w... salę balową. W zaproszeniu rozesłanym do nauczycielek i nauczycieli planowane warsztaty walca wiedeńskiego zostały opatrzone informacją uzupełniającą: „Będziemy tańczyć! Mało teorii, a duuużo praktyki”. Zainteresowanie ze strony szkół podstawowych i średnich Podkarpacia przeszło nasze najśmielsze oczekiwania – w okresie dwóch tygodni stycznia odbyło się 13 edycji warsztatów sławnego tańca rodem ze stolicy Habsburgów. Warsztaty każdorazowo rozpoczynały się krótkim wprowadzeniem teoretycznym obejmującym – w telegraficznym skrócie – historię tego tańca. Bo przecież walc wiedeński, muzyka Straussów oraz ściśle z nimi związane Koncert Noworoczny i Bal w Operze to znaczące skarby kultury austriackiej, które i dziś cieszą się wielkim uznaniem za granicą, przyciągając do Wiednia i Austrii mnóstwo turystów. Walc wiedeński wywodzi się prawdopodobnie

z „ländlera”, a ten z kolei – z jeszcze dawniejszych, czternastowiecznych tańców ludowych południowych Niemiec określanych ogólną nazwą „Deutsche” lub „Teutsche”. Protoplasta walca wiedeńskiego właśnie w stolicy Austrii natrafił na doskonałe możliwości rozwoju z uwagi na odwieczne tradycje muzyczne tego miasta wspierane przez muzycznych władców z dynastii Habsburgów. Początkowo walc był tańcem ludu. Na salony trafił dopiero w czasie Kongresu Wiedeńskiego. Stąd preferowana wtedy w stolicy Habsburgów odmiana tego tańca nazywana jest do dziś „wiedeńskim”. Na walc wiedeński od ponad 200 lat składa się pięć figur podstawowych: krok zmienny, obrót w prawo, obrót w lewo, fleckerl w prawo oraz fleckerl w lewo. Wszystkie z nich, wzbogacone ponadto korowodem w wykonaniu wszystkich par oraz kilkoma dodatkowymi współczesnymi figurami, zostały świetnie opanowane przez uczestników warsztatów w Bibliotece Austriackiej.

PATRYCJA
KITA

DRUGI FESTIWAL RELACJI

W dniach 17–18 lutego 2018 r. w budynku Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego odbył się 2. Festiwal Relacji organizowany przez nieformalną grupę rodziców „Przystań Blisko” oraz Stowarzyszenie Studentów i Absolwentów Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Festiwal, pierwsza tego typu impreza na Podkarpaciu, jest kierowany do szerokiego grona odbiorców zainteresowanych tematyką skutecznej komunikacji i dobrych relacji. Wydarzenie promuje idee „Porozumienia bez Przemocy” wg Marshalla Rosenberga, „Rodzicielstwa Bliskości” i różne formy edukacji alternatywnej. Według „Rodzicielstwa Bliskości” najważniejsze są relacje rodzica z dzieckiem, której podstawą jest wzajemny szacunek. Z kolei „Porozumienie bez Przemocy” to powrót do uniwersalnego sposobu komunikacji opartej na uczuciach i potrzebach. Obydwie postawy wpływają na jakość kontaktów i umożliwiają efektywną współpracę, naukę, dążenie do wyznaczonych celów i ich osiągnięcie.

W Rzeszowie warsztaty i wykłady prowadzili psycholodzy, terapeuci i trenerzy – najlepsi specjaliści

w Polsce, m.in.: Agnieszka Stein, Marta Sikorska, Anita Janeczek-Romanowska z mężem Piotrem, dr Tomasz Tokarz i Przemek Chruściel. Edukacji alternatywnej poświęcono panel dyskusyjny prowadzony przez założycielki, mentorów i uczniów pierwszej podkarpackiej „wolnej szkoły” – klubu zrzeszającego dzieci i rodziców w edukacji domowej.

Zorganizowane po raz drugi warsztaty są szansą systematycznych, corocznych spotkań w Rzeszowie. Festiwal zgodnie z zeszłorocznymi oczekiwaniami staje się imprezą cykliczną, ważnym wydarzeniem na mapie południowej Polski. „Chcemy, aby powstała wokół niego silna społeczność ludzi, którzy w świadomy sposób chcą kształtować relacje w swoim otoczeniu” – mówiły organizatorki.

Wydarzeniu w Uniwersytecie Rzeszowskim patronowali: Rzecznik Praw Dziecka, Prezydent Miasta Rzeszowa oraz władze uczelni. Sponsorem głównym została firma Borg Warner z Jasionki.

Fot. I Do



W chilloutowej przestrzeni „przystań na bosaka”; trawiasta wykładzina, poduchy i wygodne pufy



Tak było podczas pobytu w domu dziecka we wsi Kornałowicze

KATERYNA
HARPULA

JOLANTA KUR-
-KONONOWICZ

STUDENCI Z WIZYTĄ NA UKRAINIE

W ostatnich tygodniach ub. roku studenci należący do Sekcji Słowistycznej Koła Naukowego Rusycystów (Wydział Filologiczny UR) zbierali dary na rzecz polskich dzieci z Ukrainy. W akcji charytatywnej uczestniczyli pracownicy i studenci przede wszystkim Instytutu Filologii Rosyjskiej. Cenna inicjatywa zyskała także materialne wsparcie wśród nauczycieli akademickich i studentów innych jednostek z Wydziału Filologicznego. Wyjazd na Ukrainę mógł się odbyć dzięki wsparciu dra hab. Zenona Ożoga, prof. UR – dziekana Wydziału Filologicznego i dra hab. Wojciecha Walata, prof. UR – prorektora ds. studenckich i kształcenia.

Do domu dziecka „Dom rodzinny” w ukraińskiej wsi Kornałowicze zawieźliśmy bardzo dużo zabawek i ubrań dla dzieci w wieku 3–12 lat oraz rzeczy codziennego użytku, kolorowanki, przybory szkolne i książki. Najmłodszy wychowanek domu z radością spotkał się ze studentami. Czas upłynął na wspólnej zabawie i opowieściach.

Odwiedziliśmy również Szkołę Podstawową nr 24 im. Marii Konopnickiej z polskim językiem nauczania we Lwowie. Zawieźliśmy tam m.in. kredę tablicową, papier do ksero, bibułę, teczkę, koszulki, spinacze oraz inne materiały biurowe i tablice korkowe itp. Pracownicy szkoły, dziękując za dary rzeszowskiego środowiska naukowego, opowiedzieli o funkcjonowaniu tej jednostki i o sukcesach uczniów szkoły z polskim językiem nauczania. Uczniowie III klasy w ramach lekcji języka

polskiego recytowali wiersze polskich poetów i opowiadali o swoich spotkaniach z Polską. Są dumni, że mogą uczyć się języka polskiego w ukraińskiej szkole. Wielu z nich planuje studia w Polsce.

W wyjeździe towarzyszyła nam redaktor Iwona Piątek. Po powrocie do kraju na antenie Radia Rzeszów

ukazała się audycja relacjonująca pobyt studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego na Ukrainie.

Dziękujemy wszystkim, którzy zaangażowali się w akcję pomocy dla Polaków na Ukrainie. Cieszymy się, że dzięki wspólnej akcji mogliśmy zawieźć na Ukrainę trochę przedświątecznej radości z Polski.

Fot. J. Kur-Kononowicz

JOANNA
GIERLICKA

STUDENCKA DEBATA

Koło Naukowe Prawa Międzynarodowego i Europejskiego we współpracy z Zakładem Prawa Międzynarodowego i Prawa Europejskiego zorganizowało (22 marca 2018 r.) ogólnopolską konferencję naukową „Prawo narodów do samostanowienia w teorii i praktyce międzynarodowej”. Z tej okazji na Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego przyjechali reprezentanci z czterech ośrodków akademickich – z Wrocławia, Katowic, Olsztyna i Warszawy. Zgromadzeni zapoznali się z tematyką między innymi dotyczą-

cą przypadku katalońskiego, krymskiego i historią dążeń Kurdów do niepodległości. Analizie zostały poddane takie pojęcia, jak samostanowienie narodów, integralność terytorialna czy uznanie międzynarodowe.

Konferencję otworzył prof. dr hab. **Marek Koziowski**, prorektor ds. nauki i współpracy z zagranicą. Opiekunem merytorycznym całego przedsięwzięcia była dr hab. **Elżbieta Dynia**, prof. UR, kierownik Zakładu Prawa Międzynarodowego i Prawa Europejskiego na Wydziale Prawa i Administracji UR.





AGATA
WIDLARZ

KROMPACHY 2018

W dniach 3–10 lutego 2018 roku studenci z orzeczeniem o niepełnosprawności i wolontariusze Biura ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Rzeszowskiego uczestniczyli w obozie integracyjno-szkoleniowym na Słowacji. Opiekę merytoryczną sprawowała wykwalifikowana kadra na czele z dr. Miłoszem Szczudło.

Główną atrakcją obozu były sporty zimowe (narciarstwo) uprawiane pod czujnym okiem instruktorów. Wybierając grupę o odpowiednim stopniu zaawansowania, każdy mógł szlifować swoje umiejętności. Osoby mające przeciwwskazania do jazdy na nartach spędzały czas równie aktywnie na pieszych wycieczkach i uprawiając nordic walking. Dla wszystkich zaś organizowane były warsztaty integracyjne, w czasie których uczestnicy mogli się lepiej poznać i zapomnieć o swoich słabościach.

W czasie pobytu w Krompachach (Słowacja) część studentów wzięła udział w wycieczce do Koszyc. Poznali historię miasta, jego główne zabytki (groby węgierskiego władcy wraz z rodziną oraz katedrę), dowiedzieli się również wielu ciekawych rzeczy o okolicy.

Na obozie nie zabrakło także rozrywki, były organizowane dyskoteki, wspólne karaoke – każdy mógł zapre-



zentować swój „ukryty talent”. Zwieńczeniem wyjazdu było ognisko, podczas którego przygrywała regionalna kapela.

Obóz minął, wspomnienia pozostały, bierzemy się do pracy.

Fot. A. Kołodziej



ADAM
MARYNIAK

AKADEMICKIE MISTRZOSTWA POLSKI W BRYDŻU SPORTOWYM

Już po raz trzeci reprezentacja Uniwersytetu Rzeszowskiego wystartowała w Akademickich Mistrzostwach Polski w Brydżu Sportowym, które w tym roku odbyły się w Chorzowie w dniach 15–17 marca 2018 roku. W mistrzostwach wzięły udział 24 uczelnie z Polski, ponad 180 zawodniczek i zawodników, którzy reprezentowali swoje sekcje brydżowe prowadzone na uczelniach publicznych i niepublicznych. Z każdym rokiem wzrasta udział studentów w tej dyscyplinie sportu, a polscy akademicy sięgają po najwyższe laury w Akademickich Mistrzostwach Europy i Świata. Pewnie w najbliższym czasie i na UR wzrośnie zainteresowanie studentów tą ciekawą grą, podobnie jak udało się zorganizować Sekcję Szachową KU AZS UR.

W tegorocznych AMP w Chorzowie drużyna Uniwersytetu Rzeszowskiego wystąpiła w składzie: dr Anna Cisek, dr hab. Agata Pierścieniak, prof. UR, dr hab. Sta-

niśław Sadło, prof. UR, dr Adam Najdecki, mgr Tadeusz Marut, mgr Janusz Słonina, Mateusz Kopko (student II rok SUM informatyka) i mgr Adam Maryniak – opiekun i grający zawodnik. Tym razem ze względu na służbowe obowiązki zabrakło w reprezentacji czołowych brydżystów UR: prof. dra hab. Aleksandra Bobko i mgr Ilony Bobko, a mimo to wystąpiliśmy po raz pierwszy dwoma teamami.

W pierwszej części AMP-u rozgrywany był turniej par, w którym wystartowało 85 dwuosobowych zespołów. Najwyżej z UR został sklasyfikowany zespół Anna Cisek/Mateusz Kopko, zajmując 29 miejsce w finale «C» (w klasyfikacji generalnej) i 13 miejsce w grupie uniwersytetów. Turniej wygrali krakowianie: Krzysztof Piotrowski, Łukasz Baniak (AGH Kraków) przed Wojciechem Okuniewskim i Arkadiuszem Poziemskim (Politechnika Wrocławska).

Do turnieju teamów zgłoszono 36 zespołów (dwa z UR). Tu rywalizację, podobnie jak przed rokiem w stolicy, wygrali reprezentanci ALK Warszawa III w składzie: Krzysztof Kotorowicz, Piotr Krajewski, Ewa Maksymiuk, Łukasz Witkowski, Igor Łosiewicz przed AGH Kraków I (Krzysztof Cetera, Michał Igła, Błażej Krawczyk, Przemysław Kurzak).

W tym doborowym gronie brydżystów – akademików Uniwersytet Rzeszowski II w składzie: Tadeusz Marut, Janusz Słonina, Adam Najdecki i Adam Maryniak zajął 22 miejsce w „generalce” i 9 miejsce wśród uniwersytetów. UR I w składzie: Anna Cisek, Agata Pierścieniak, Mateusz Kopko i Stanisław Sadło zajął 29 miejsce w „generalce” i 11 w grupie uniwersytetów. Te wyniki należy uznać za sukces w rywalizacji z reprezentantami innych polskich uczelni, gdzie sekcje brydżowe istnieją od kilkudziesięciu lat, a my dopiero stawiamy „pierwsze kroki” w tej ciekawej dyscyplinie sportowej. Należy nadmienić, że klasyfikację drużynową wygrała AGH Kraków przed Uniwersytetem Warszawskim i Akademią Leona Koźmińskiego z Warszawy. Uniwersytet Rzeszowski został sklasyfikowany na 17 miejscu w Polsce.

W imieniu kierownictwa Sekcji Brydża Sportowego KU AZS UR składam gorące podziękowanie sędziemu-instruktorowi mgr. inż. Tadeuszowi Przybyło (nauczycielowi informatyki w Zespole Szkół Elektronicznych w Rzeszowie) za merytoryczne przygotowanie zespołów UR do Akademickich Mistrzostw Polski w Chorzowie. Sponsorami wyjazdu reprezentacji UR byli: władze Uniwersytetu Rzeszowskiego, KU AZS UR, NEOBUS S.A. Niebylec oraz Stowarzyszenie Studentów i Absolwentów UR.

PS. Wszystkich chętnych studentów studiów stacjonarnych, niestacjonarnych, studiów doktoranckich, nauczycieli, pracowników administracji i obsługi z Uniwersytetu Rzeszowskiego zapraszamy na zajęcia Sekcji Brydża Sportowego KU AZS UR w każdy czwartek do sali konferencyjnej Domu Studenta FILON ul. Cicha 4 w godzinach 17.30–20.30.

Nigdy nie jest za późno na naukę brydża!!!



Gazetę Uniwersytecką wydaje Uniwersytet Rzeszowski za zgodą Rektora.

Autorzy tekstów i współpracownicy nie otrzymują honorariów za publikacje.

Zastrzegamy sobie prawo skracania, adiustacji tekstów i zmiany tytułów. Wszelkie prawa zastrzeżone.

ISSN 1642-6797

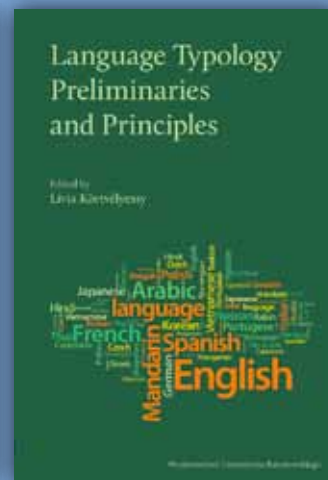
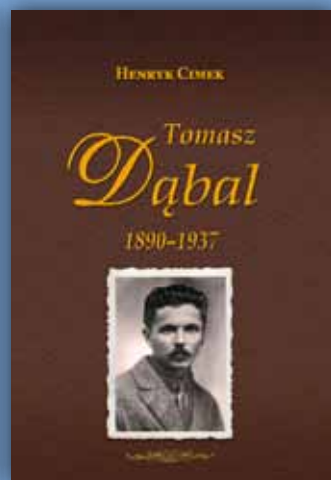
Druk: ZIMOWIT

Adres Redakcji: 35-959 Rzeszów, ul. prof. S. Pigonia 8, tel. 17 872 14 14, gazetaur@ur.edu.pl

Redakcja: inż. Ludwik Borowiec, dr Dariusz J. Majkowski

Fot. na okładce: Kamil Skrzypiec, nakład: 1200 szt.

Nowości WYDAWNICZE



Prezentowane książki można nabywać, składając zamówienie pocztą elektroniczną lub bezpośrednio w Wydawnictwie (pok. 112; ul. prof. S. Pigonia 6, 35-310 Rzeszów).

Wydawnictwo **UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO**
e-mail: wydaw@ur.edu.pl, <http://wydawnictwo.ur.edu.pl>

V UNIWERSYTECKI STUDENCKI RAJD PIESZY **BIESZCZADY 2018**



POD HONOROWYM PATRONATEM
ALEKSANDRA BOBKO SENATORA RP
ORAZ

REKTORA UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO

DZIEKANA WYDZIAŁU WYCHOWANIA FIZYCZNEGO UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO
DZIEKANA WYDZIAŁU MEDYCZNEGO UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO

18-20 MAJA 2018 WETLINA

Organizatorzy:

Katedra Elektroradiologii Wydziału Medycznego
Wydział Wychowania Fizycznego, Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych

Koszt udziału:

100 zł, w tym: nocleg, przejazdy, ubezpieczenie, koncert oraz grill

zapisy: wf.ur.edu.pl

Kontakt, Informacje:

Maciej Brożyna: tel. 509-528-761, mail: maxu10@wp.pl

Łukasz Godek: tel. 504-639-969, mail: l.godek@ur.edu.pl

